

ZEMPLEN.

Társadalmi és irodalmi lap.

ZEMPLEN-VÁRMEGYE KÖZÖNSÉGÉNEK

ÉS A ZEMPLEN-VÁRMEGYEI „TANÍTÓ-EGYESÜLET”-NEK

HIVATALOS LAPJA.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSÁRA:

Egész évre . . . 12 kor.
Félévre 6
Negyedévre . . . 3

Bérmentetlen levelek csak ismert kezekből fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Egyes szám ára 30 fill.

A nyiltérben minden garmond sor díja 40 fill.

HIRDETÉS DIJJA

hivatalos hirdetéseknel:
Minden szó után 2 fill.

Petitől nagyobb, avagy díszbetűkkel, vagy körzettel ellátott hirdetésekért termékek szerint minden négyzet centim. után 6 fill. számíttatik.

Állandó hirdetéseknel kedvezmény nyújtatik.

Hirdetések és pénzküldemények a kiadéhvitalhoz intézendők.

A házasságról.

(hm.) Eljön egy kor minden emberéletben, midőn végtelen vágy támad a lélekben, ellenállhatatlan erő nyugózi le az öntudatot és hatalmas nyomással kényszeríti arra az utra térni, mely a házasság felé vezet. A képzelet idilli képeket rajzol abból az életből, merő álom lesz ilyenkor a valóság is.

Sok csalódástól, kintől, fájdalomtól kell, hogy megedzve legyen az a lélek, amelyik ennek a végtelen nyomásnak ellenálló tudjon. De jólétben növekedtünk fel mindnyájan, csak kevesen ismerjük a kínzó bánatot, mely a kételkedést, a meggondolást teszi a lélek természetévé. Hiszünk a delibábszerű képeknek, melyeket a lázas képzelet rajzol és a melyektől nem tudják még, hogy a házasság életben majd elfoszlanak. Így történik aztán, hogy ennek a erőszakos kényszernek nyomása alatt, melynek hatását növeli sokszor a természetünkben fekvő egy-két gyarlóság, millió házasságot kötnek anélkül, hogy a szívben a legkisebb rokon szenv kelt volna az életre és anélkül, hogy a gondolkodás az eseményhez illő komolysággal foglalkozott volna vele és határozott volna felőle.

Egy szokás kapott lábra a társadalomban, — ki tudja honnan ered — ajánlat utján megházasodni.

Leánynezőbe megy az ifju, meglátja egymást ez a két ember, lángot vet a vér a pillanatra, mely tüzpatakként folyik amugy is az ifju ereiben és a nő az a gyöngéd érzéki alkotás, ki miként a nagy angol mondja, remeke a ieremtő természetnek, talán anyagi létet sem látja biztosítva, engedve amaz ellenállhatatlan kényszernek, mely őt az ismeretlen világ felé vezeti és meghódolva ösanyjától örökölt természetének, a hiúságának, egy szépen kipodórt bajusz, egy jó szabásu ruha láttára, ha tud a jelölt udvarolni jártas gavallér módjára, odanyújtja kezét az első üres lelkű embernek.

Altatja magát mindenik, azt mondják, annak a búbaos érzésnek engedve a melyik aranyfonállal halózza be a lelkét; azt hiszik halálos szerelmmel égnek egymás iránt, egyik sem akarja tudni, hogy ez érzésnek élete csak a perc, mert azt az embernek örök kárhözata a hiúság hozta létre egy elfogult pillanatban.

Azt mondják, szerelmesek és nem veszik észre, hogy ez az érzés csak anyagnak vágyódása egy másik anyag bírására.

Es boldogok lesznek-e a házas életben ezek? Lehet, eleinte olyannak érzik magukat. A szokatlan varázsa, a házas élet tisztos öröme lekoti lelküket, elaltatja gondolkodásukat; de a mint a mézeshetek búbjára elszállt, csakhamar kitudódik, hogy ez a frigy nem egyéb mint a mit érdek-házasságnak neveznek.

Lehet, hogy az ember megszokja ezt az életet s a küzdelemben elfaradt lélek még nyugalmat is lel itten, de a megelégedést, a boldogságot soha sem fogja itt feltalálni, azt már egy másik világban kell keresnie. Pedig annyi bánat éri az életben az embert, hogy ha otthon nem nyer egy kis sugárt a lélek, megdermed e kietlenségben s képtelen lesz a további küzdelemre és a boldogság megérzésére.

Nem ez az az élet, mely után epedő vágygál ég az ifju lélek.

Sokan azt hiszik, hogy boldogok, mert hinni tudnak a szerelemben és a testi szépség boldogító erejében.

Egy önfelédtt pillanatban emésztő láng gyuladt fel a szívben, mely elföldi az embernek testi és szellemi életét, rabjává teszi a gondolkodást, erőt vesz érzékei fölött és a szenvedély, e vak érzés által vezetettve elsüllyednek az élet ingoványába.

Azt kérdezték tőlem egykoron: szerelmes lehet-e a nő egy olyan férfuba, akit becsülni nem bír?

Izzó láng gyuladt ki a kérdező arcán és igyekezett elhíttetni velem mégis, hogy egy barát nője érdekében kérdezősködjék.

Bármiként lett legyen is, nem tartozik a dogmra, de tagadhatatlan, hogy sok családi tragédiának, sok boldogtalan házas életnek indító okát találjuk meg e kérdésben.

Mert bírjuk-e nem becsülni, akit szeretünk, Hiszen a szerelem egy féktelen vad szenvedély, melyet a legerősebb akarat sem bír igába törni, adáz gyehenna, mely izzó kéjelgésekkel emészt meg a lelket.

Higgadt megfontolással tud itélni az ész, ha ment a nagy érzésseli hullámcsapásoktól; ámde mihelyt e szilaj zsarnok forralja a vért, higgadt megfontolás itéző tehetség elvén, ő maga lép annak helyébe, és pótol mindeneket.

Egy szép formás emberanyag, egynéhány epedő sóhaj között meghazudott frazisz, izzó zsarnok lesz az ártatlan női kedélynek és az a kicsiny fő, amelyik annyi komoly gondolatnak tud

életet adni, rabja lesz olyan szenvedélynek, mit egy becsülésre nem méltó férfi ismerése kelt fel a vérben.

Ilyen a szerelem: mielőtt észre vennők, zsarnokunkká lesz. Ember legyen az, aki e zsarnokot legyőzni bírja.

De mi is a szerelem? Egy iszonyu láza a félelemnek, mely megviseli, elgyöngíti azt s ha fölüldültünk, elgyöngült erővel nem bírjuk észre venni kellően a valót. Egy narkotikus álom fényes álmokképekkel, a narkosis elszibbasztja idegeinket és a bűvös képek után, zsbibadt idegekkel észre vett valóság sivárnak, kietlennek tetszik.

Egy mámor, egy örülés, melynek tüzelője az elérhetetlenség tudása, de amelyik az első érintés lázas remegésében elalszik. És mi marad meg a rózsaszínű mámorból: a szürke valóság, mit a megviselt agy feketének lát.

Megtudjuk, hogy hitvesünk is csak egy ember, tele gyöngésséggel, gyarlósággal, pedig ha anglyalt találunk is kevés, mert az ideál minden-nél tökéletesebb.

Egy beláthatatlan magasságból buktunk alá, bukás közben eltörök az a bizonyos rózsaszínű szemüveg és csalódottan kell tapasztalunk, hogy még a szerelem után is csak emberek maradtunk. — Sokan tudják, mily keserű ez a csalódás és ismertem olyan házastársakat, kik sokáig nem bocsájthatták meg egymásnak, hogy emberek voltak, A megszokás ezeket is összeforasztotta.

Ime: ez a szerelemházasság.
Nem hiszem, hogy akár a számító realizmust ahár a lángoló idealizmus boldog házas életet biztosítana az ember számára. Amabban megdermed, emebben elég lényegünk, emberek vagyunk, jellegünk nem bírja elviselni a túlzást.

Ha észszerűen összekevertük az idealizmus: a realismussal, a gondolkodást az érzéssel, megkapjuk azt a szert, mely a boldog házas életnek fundamentoma és ez a mérték.

Találkozik két ember megismerfk egymást, az idő, az ismeretség — ha lelkük megtalálta egymásban, mi neki kellemes, — rokonszenvet kelt, szeretetre ébreszt őket.

Ismerik egymást. Agyuk szabad, vérük leköttve nincsen, gondolkodásuk független, érzésük minden rahatástól ment. Tudják mi vár reájuk, tehát határozottabb, világosabb és igazabb a lét, mint az, melylyel az érzékeket, az agyat, a szívet zsbibasztó szerelem és hasonlíthatatlanul melegebb,

mint a vármegye egyik legtekintélyesebb dzscentri családjának vagyonos gyermeke.

Kiváló szellemi tehetség, impozáns megjelenés, nőhódító férfiszépség, a közvetlen érintkezésnél, társaságban kellemes és kifogyhatatlan kedély, ehhez nagy vagyon, szóval mindazon kel-lékkel indult neki az életnek, a mi az életben nagy reményekre jogosít, előmenetelt biztosít. Sajnos, a sors könyvében nem így vala megírva!

Sohasem bántott meg senkit, akarva soha senkinek még csak keserűséget sem okozott. Mindenkihez nagyon jó volt; csak magamagához volt nagyon rossz.

Csak egyetlen hibája volt, de az elég volt arra, hogy karrierjét tönkre tegye. Öröklött magyar hiba, még ma is a legtöbb magyar ember hibája . . . nem szeretett fizetni, míg nem egzek-válták. Ez okozta romlását.

Szerette a járása, szerette az egész Szerencs. Szerették mint embert, szerették mint főszolgabírájukat.

Általánosan „nagyságos” volt Senki sem hívta másként, még a legjobb barátja sem, csak „a nagyságos”-nak. Az nála nem cim, az egy fogalom volt, a mely alatt mindenki a szerencsi járás főszolgabíráját értette.

Nála történt meg egy sorozáskor, hogy a vármegye alispánját úgy hívta a hajdúja ebédre, hogy: „tekintetes alispán urnak jelentem alásan, a nagyságos főszolgabíró ur kéreti, tessék jönni ebédelni, mert elhül a leves.”

Mink is csak úgy hívtuk egymás között a hivatalban, pedig egyáltalán nem szenvedett

TÁRCA.

Csak egy mosolyt . . .

Csak egy mosolyt . . . ne adj többet . . .
Ne lássam már az arcodon,
Ez észbontó vészfelleg.

Lám! a föld is, hogy mosolyog,
Mily vidám az arculata,
Ha hú napja reá ragyog.

Fényt szórnék rád, napod lennék;
Csak azt tudnám, hogy napodat
Egy mosolylyal megfizetnéd.

Nem így volt ez, nem is régen
Te voltál a napom nékem
Lelked világolt előttem.

S én e fényre, fölvidultam,
Hirt, szerencsét, dicsőséget
Sűrű koszoruba fontam.

Csak egy mosolyt . . . Napod leszek . . .
Ezért az egy virágszálért
Eladom az üdvösséget!

(K.-Azar.)

Péter Mihály.

Zábrátzky Miklós †.

(1841—1901.)

Egy egyszerű fekete szegélyű gyászlevél fekszik előttem, fekete kereszt alatt van megírva rajta: meghalt Zábrátzky Miklós.

Elmerengve nézem. Régmúlt idők emlékei vonulnak el lelki szemeim előtt.

Oly kevesen tudják mostan már, hogy ki volt ő, az egykori „nagyságos,” a vármegye „legszebb főszolgabírája,” Zemplén Kánaánján 1000 hold örökös ura.

Mint igen nagy ur kezdte, — mint nagyon szegény ember végezte.

Az 1872. évi január hó 11-én megtartott vármegyei általános tisztújításon a vármegye-háza nagytermének szépnemmel zsufoolt karzatáról sok tüzes szempár kereste egy deli barna fiatal ember lángoló tekintetét. És a midőn a szerencsi főszolgabíró választására került a sor, a nagyterem mennyezetét rengető „éljen Zábrátzky Miklós” tört ki egy lélekkel a karzaton.

Amulattal fordultak a vármegye nagytekintélyű bizottsági tagjai valamennyien a karzat felé, gavallér főispájuk, Andrassy Aladár gróf, a szépnem akarátának ez egyhangú impozáns megnyilvánulása előtt fejet hajtott és a bizottsági tagok ennek behatása alatt nagy többséggel választották meg ellenjelöltje, Szanyi Gyula ellen.

Igy lett megválasztva Zábrátzky Miklós a szerencsi járás főszolgabírájává 31 éves korában,

mint a melyet az érzéketlen közönyös számítás biztosít az ember számára.

Akinek lelke fölött úrrá lett a szenvedély az határoz. anélkül, hogy gondolkodott volna és kinek lelkét a reális számítás tölti be, a nélkül határoz, hogy szeretett volna. Egyedül az határoz komolyan és emberhez méltóan, aki szeretett és gondolkodott is előbb,

A gondolkodással párosított szeretet teszi emberré, nemessé az embert. Akaratunkon kívül, az ösztön fékezhetetlen izzó hatalmával ragad a szenvedély és nem tudjuk, hol lesz a megállás. Eljuthatunk a m-nnyországra, az igaz; de nem kevesebb a kilátásunk arra, hogy a sok kéjes fájdalommal a poklot vásároltuk meg.

Emberék vagyunk, a tűzben elég, a jég között megdermed ami lényegünk. Csak a mérsékelt meleg való minékünk.

Vármegyei ügyek.

Államsegély inségesseinknek. A vármegye t. közg. oizottságának m. évi december havi üléséből intézett felterjesztésére, a vármegyeinkben részben már fellépett, részben ezután bekövetkező inség enyhítése és a kereset nélküli lakosságnak közuti munkák körül foglalkoztatása és keresethez juttatása céljából a kereskedelemügyi kir. minister tárcájából 15,000 (tizenötezer) korona állam segedelmet utalványozott s ezt az összeget a sátoralja-ujhelyi m. kir. adóhivatalnál már folyóvá is tette.

Nyugdíjazás. A vármegyei nyugdíjintézetre ügyelő választmány f. hó 22-én az alispán elnöke mellett tartott ülésén — a főszámvevő javaslatának elfogadásával — *Borcsik Gyula* homonnai járási volt állatorvost nyugdíjazta; özv. *Papp Gyuláné* özevgyi ellátását és kiskorú gyermekeinek neveltetési pótlékát pedig, 1900. jan. 1-éig visszaható erővel jobbitott fizetés arányában, havi 11 K. 28 f. pótlékkal felemelte, egyszersmind a havi pótlékból már esedékessé vált tiz részletet folyamodó özvegynek utalványozta.

Helyreigazítás. A „*Felsőmagyarországi Hirlap*“ mult szerdai számában egy közlemény jelent meg, a mely szerint *Molnár Béla dr.*, az olasz-lisztkai kerület országos képviselője Rómába, a gazdasági atásának nevezetett volna ki. Illetékes helyről fölkérte annak kijelentésére, hogy a „*Felsőmagyarországi Hirlap*“nak az a hire téves információ alapszik.

Halálozás. Zempléni vármegye tisztikarának egy szép reményű tagja szállott korai sírba: *Székely Gyula*, ki mint közg. joggyakorló a mult év okt. hó 1-től lépett ki vármegyének tiszti ügyészetének szolgálatából, hogy Kassán mint önkéntes tegyen eleget katonai kötelezettségének. Az ép, egészséges, erős fiatal embernek most halálhírének közlik velünk bajtársai: a kassai m. kir. honvéd-önkéntesek. Hogy mi volt a halál oka: partéja e két rövidke szócskával említi: „rövid szenvedés.“ Béke hamvaira!

Az új marhalevek ürlap-készletéből számvevőségünk a folyó évi jan. hó 1-étől 26-áig nem kevesebb, mint 48,500 db.-ot adott forgalomba, éspedig: 17,150 db. 4 fillérest, 13,550 db.

eimkórságban, de ez ugy rajta maradt, hogy egy közös jó barátunk sógora, egy gyönyörű termetű, kiváló szépségű fiatal leány, szemtől szembe is úgy titulálta. A miért ezután ő meg — kiváló termetére és szépségére való tekintettel — a szép Ilonkát „grófnő“-nek titulálta. Azon is rajta maradt a „grófnő“ elnevezés, sírjába is vitte azon fiatalon. Bizony nagy kár érte. Most már oda fenn titulálhatják megint egymást.

Mikor mint egész fiatal közigazgatási gyakorló a hivatalához kerültem, már igen szorongatta a baj, sokat eljárógatott hazulról. Ilyenkor persze az öreg Sára Pista bácsi volt a hivatal feje, mint szolgabíró.

Egy négy lépés széles, négy lépés hosszú szobában voltunk elhelyezve az egész hivatal. Pista bácsi a sarokban a kis vaskályha mellett, középen a káplánból lett irnok Micskey János, én meg Pista bácsival szemközt az ablak melletti sarokban.

Ha panaszos jött, csak oda utasítottuk Pista bácsihoz, a ki rendszerint azzal igyekezett eltolni az ípszét, hogy nincs itthon a „nagyságos.“ — Ha ezután ez egy párszori kijelentés után sem sikerült és az illető továbbra is csak ragaszkodott a maga igazához, az öreg ur előbb jól meghegyezte pennáját a kis kályha tetején, azután egynehányat reszelt a torkán, félszemmel hol én reám, hol Micskeyre sandítva s miután látta, hogy mink mindezekre nem reagálunk, utóvégre is oda fohászodott Micskeyhez latinul, hogy a fél még ne értse:

— Domine spectabilis: quid iuris?

Lévéen azonban a kéredezett szörnyen elfog-

12 fillérest, 18,200 db. 20 fillérest. A fogyasztás oly nagy, hogy az államnyomda nem képes a szükséges mennyiséget folyton szállítani. Már előfordult, hogy a 4 és 12 filléres ürlapok hiánya miatt egyes községek nem kapták meg azonnal az általuk megrendelt ürlapokat; de ez a kimaradás már pótolva van. Most azonban megint a 12 filléres ürlapkészlet fogyott el a sátoralja-ujhelyi kir. adóhivatalnál, s ha a kassai kir. pénzügyigazgatóság, mert Ponceiustól Pilátushoz kell járni, 24 óra alatt nem szállíthatja a számvevőség részéről még a f. hó 23-án megrendelt mennyiséget: újból előáll községeinkkel szemben az a kellemetlen körülmény, hogy az e fajtából megrendelt szükséglet fedezhető nem lesz. Azért ha a jövő hét folyamán valamelyik község 12 filléres marhalevél-ürlapot nem kapna: azt egységesül az olyan ürlapok hiányának és ne a számvevőség késlekedő kiadványozásának tulajdonítsa. —

Versenytárgyalás. Az abauj-tornavármegyei kir. államépítészeti hivatal lapunk után is tudatja, hogy a rank-fürdői fürdőtelep épületein 6254 korona értékig engedélyezett helyreállítások biztosítása céljából a fent megnevezett hivatalnál f. hó 29-én d. e. 10 órakor zárt ajánlati versenytárgyalás lesz.

Vásáráthelyezés. *Varannó* község kérelmére a keresk. ügyi m. kir. minister megengedte, hogy ott a f. évi február hó 15 és 16-ára eső országos vásár ebben az évben kivételesen február hó 13 és 14-ik napjain tartassék meg.

Hirek a nagyvilágból.

Viktória az ágok királynője, India császárnője, osbornei kastélyában f. hó 22-én, esteli 1/2 7 órakor, meghalt. Őt világrészben öltöttek gyászra érette s hat élő gyermekét, harmincegy élő unokáját és harminchét dédunokáját kívül, kik ravatala köré gyülekeztek, nem kevesebb, mint 315 millió hű alattvaló siratja a legnemesebb szívű öreg asszonyt, ki életének nyolcvankettedik, uralkodásának hatvanegyedik évében hunyt el. Vele sírba szállott a Nagy Károly idejétől (a 800-ik évtől) számítható welfi („fiatal kutyák“) uralkodóháznak legutolsó sarja. Fia és utóda a welszi herceg, most már VII. *Edvárd* király, a Kóburg-ház szász ágazatából származó uralkodók sorát nyitja meg az angol trónon. *Viktória*, — kinek neve azt jelenti, hogy „győzelem“ — hosszú uralkodásának egész ideje alatt szakadatlanul háboruszkodott Británia, még pedig állandó hadi szerencsével. Legyőzte Oroszországot, a kínai és a török császárt, a két Indiát és Afrikát. Csak legutóbbi háborújában, a búr haremzőkön, pártolt el *Viktória* fegyvereitől a hadi szerencse s talán az e felett érzett bánat is, melyet az utolsó hetek rossz hírei csak fokoztak, sietette életét a véghez. Rémletései közt megjelent lelki szemei előtt a búr köztársaság elnökének, *Krüger* apónak a képe is. „Mondjátok meg *Krüger*nek“ — szólott családi környezetétől, mely halálos ágya mellett állott — „ne maradjon hátra harag lelkében az én emlékem iránt, mert én ennek a háborúnak oka nem voltam... Temetése hogy mikor lesz: biztosan még nem tudni. Európa összes uralkodói már utnak indították követei-

lálva a katonai és hagyatéki ügyekkel, rendszerint nem válaszolt, csak a ritka bajusza alatt mosolygott, a mire ezután kőrt az öregből:

— A t..... t a nagyságosságának, mindég ilyenkor tud elmenni, mikor ilyen fogas kérdés merül fel!

Vagy ha otthon volt a „nagyságos“ de reggelenként tovább pihent belsőszobájában, az öreg mindjárt rákérdezte:

— Voltak valahol az este uramöcsém? soká pihen a nagyságos!

— Voltunk Pista bácsi felelem, ennél vagy annál az uri családnál.

Az öreg erre nagyot sóhajtott, a tarkóján lévő egy pár szál hosszú ősz haját balról jobb felé előre simította, mondván:

— Hát csak jó is a jó Isten, mindig kiharancsója a vacsorát!

— Persze hogy ki, hol itt, hol amott. De legtöbbszörre a „grófnő“ sógorának szives vendéglátó házában volt biz az, a hol, valljuk meg őszintén, legjobban izlett a szép asszony fötje, no meg a legszivesebben is tudott látni az a hugához hasonló szépségű háziasszony — az isten is áldja meg érte.

E nélkül mit tudott volna csinálni két ilyen legény ember, hogy tudta volna idejét eltölteni Szerencsen meg abban az időben?

Igy pedig oly kellemesen telt el az a „nagyságos“ oldala mellett eltöltött egy év, hogy a mig élek, a legkellemesebben fogok visszaemlékezni.

Az volt a nótánk, hogy: „füttyölünk és dalolunk, mint madár az ágon“ — és mink csakugyan azt tettük, füttyöztünk és dalolá-

ket, kik *Viktória* temetésén küldöket képviselni fogják. II. *Vilmos* német császár, ki unokája az elhunyt királynőnek, még életében személyesen bucsuzhatott el nagyanyjától ugyanakkor kibékült a welszi herceggel is, ki immár VII. *Edvárd* néven átvette örökségét a nemzeti „titkos tanács“ kezéből, a legnagyobb földi hatalom gyakorlását 315 millió alattvaló felett.

Bulgáriában az *Ivancsov*-kormány megbukott; a fejedelem *Petrov* belügyministert bizta meg az új ministériom megalakításával s azután Londonba utazott nagynénjének, *Viktória* királynénak, temetésére.

A búrok Dél-Afrikában ismét jelentékeny hadi sikereket vívtak ki.

Hirek az országból.

Magyarország részvéte. Az országgyűlés Képviselőháza *Viktória* angol királynő elhunytá alkalmából részvétnyilatkozatot küldött az angol parliamntnek.

Magyarok koszorúja. *Viktória* királynő ravatalára a magyar nemzet nevében országos kormányunk koszorút tétet Magyarország koszorúját *Ferenc Ferdinánd* fhg., királyunk öfelségének a temetésre elutazott külön követe, helyezi a „nagy“ királynő halottas koszorú mellé.

A welszi herceg, most már VII. *Edvárd* néven angol király, nagyrabecsüléssel viseltetik hazánk iránt. „Hazámon kívül — mondotta egyik látogatása alkalmával magyar mágnás barátainak — „Magyarországon érzem magamat a legothonosabban!“

Különfélék.

— **Mai számunkhoz** ismét külön mellékletül csatoltattuk *Dókus Gyula* kamarás, vármegyei főjegyzőnek a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló javaslatának III. közleményét. A IV. és V. közleményeket jövő számunkhoz.

— **Királyi adományok.** Ófelsége a király, kabinetirodája után és főispánunk közbenjárásával, *Spiry Elek* lasztóczy gk. lelkésznek 50 kor., — *Horváth Gábor* zempléni és *Prascsák Mihály* bistei tanítóknak 30—30 kor., — *Szoha Endréné* volt menyiki és *Andrejkovits Vincéné* volt zsalobinai tanítók özvegyeinek pedig 20—20 korona legkegyesebb aeományt küldött.

— **Személyi hírek.** *Clair Gyula* altábornagy, a kassai honvéd-kerület parancsnoka, ugyszintén *Arnótfalvy István* vezérkari ezredes, a miskolci 10-ik honvédezred parancsnoka, f. hó 23. és 24-én, a honvédszászlóalj megszemeiélese céljából városunkban idöztek.

— **Kinevezés.** *Zsoldos Benő* ifj., az ujhelyi kir. járásbíróshoz aljegyzővé nevezetett ki, Gratulálunk!

— **Áthelyezés.** *Köröskényi Tamás*, szépsii járásbíróshoz aljegyző, az ujhelyi törvényszékhez helyeztetett át.

— **Ezüst érdemkereszt.** Ófelsége a király f. hó 17-én kelt legfelsőbb elhatározásával és főispánunk előterjesztésére *Hancsin János* Istántes község bírájának 25 évi buzgó szolgálata elis-

tunk ma itt, holnap ott.

A „nagyságos“ határozottan nagyon leleményes volt abban, mikor hová menjünk.

Azok a névesték: *Barnabás*, *Bertalan*, *Pál* estéje stb., disznótorok, lakodalmak, mind egy-egy jó alkalom. — Vagy ha egy-egy vendég akadt a központból, a kinek meg kellett mutatni a szerencsi virtust? — Hej, de vigan ment még ez akkor Szerencsen!

Hát még a sátoros ünnepek a gör. katolikus parókian? Különösen pedig a husvéti szentelkezés. Igaz, hogy itt nem volt szép háziasszony, de volt egy rendkívül szives házigazda, a ma is talpig jó magyar esperes.

Szóval a jó isten kiharancsolta a vacsorát, ebéd meg csak kikerült a sárga koresmából — abonómára!

Kedélye soha sem hagyta el. Akkor sem, ha a jó Isten néha-néha hátat fordított és elfelejtette a vacsorát kiharancsolni, valamint hogy akkor sem hagyta el, a midőn az utolsó pár száz földjét lecitálták. Az alatt is ott füttyözött Szerencs akkori pletykadombján, a Kóhányi bácsi patikájának a tornyos ajtajában.

Azóta már a fekete föld hideg göröngye fedi az egész hivatalt: Sára Pista bácsit is, Micskeyt is, csak magam maradtam meg közülök, akkor még fiatal gyermek ember — ma már magam is deresedni kezdő fejjel.

Az egészről emlékeim maradtak meg és most e gyászlevél — El el nézem, mily szük szavu és mégis mily sokat mond.

Meghalt Budapesten, január hó 14-én!

Folytatás az I. mellékleten.

meréseül az ezüst érdemkeresztet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

— **Főúri jótékonyág.** *Andrássy Dénes* gróf, a jótékonyágáról országosan ösmert főúr és kegyes neje a grófné, a nagymihályi állami iskola szegény tanulóinak ruhával való fölsegítésére 600 (hatszáz) koronát küldött. Minthogy az állami iskolai és a dedós növendékeket 600 korona értéket meghaladó ruhaneművel ezidén már elláttuk — és hogy a nemes grófi pár neve az iskola évkönyveiben meg legyen örökítve — az állami iskola gondnoksága és tanítótestülete elhatározta, hogy a most vett összegből alapítványt létesít, melyet „*Andrássy Dénes gróf és neje alapítványa*” néven fog kezelni, az alapítványi tőke időközi kamata pedig minden év Karácson előestéjén két szegény tanulóknak fog kiadni. A gondnokság és tanítótestület ebbeli határozatának tudomásul vétele végett fölirt a nemes grófhöz.

† **Kovács ev. János** okl. főgimnáziumi tanár, a szegedi kegyesrendi ház tagja, 60 éves korában, tanárkodásának 40-ik évében, váratlanul meghalt. Halálhíre nálunk is megdöbbenést és fájó részvétet keltett, mert a közszeretett, költői szellemű férfi, ki a 70-es években az ujhelyi piarista-háznak volt tagja és az akkor még „nagy” gimnáziumnak éveken át kitűnő igazgatója, igaz ragaszkodásunkat és becsülésünket mindenha megérdemelte. Váratlan halála üszkösödni kezdő lába operációja közben történt és Szegeden is nagy és fájdalmas részvétet keltett. Ny. b.

— **Halálozás.** Teljes részvételt hozzuk köztudomásra a következő gyászos jelentést: Alólirottak fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy forrón szeretett édes anyjok, a legjobb anyós és nagyanya, *Özv. Rác Lajosné*, született *Turányi Klára* asszony, hosszas szenvedés után, életének 64-ik évében, f. hó 24-én este elhunyt. Az Ur súlyos megpróbáltatást mért reá, midőn 18 év előtt 7 kiskorú gyermekkel özvegyen hagyta; de 6 erős lélekkel fogadta a csapást, éjtelmet egygyé tett, hogy gyermekeit fölnevelje s célhoz segítse. S az Ur meghallgatta imáját, megáldá fáradozásait! Szeretetének, önfeláldozásának emléke örökké élni fog hálás szíveinkben! — Temetése f. hó 26-án d. u. 3 órakor volt a ref. egyház szertartása szerint. Aldás poraira! *Rász Otília*, *Rác Katalin*, férjezett *Nagy Kálmánné*, férje és gyermekei, *Rác Lajos*, főiskolai tanár, felesége és gyermekei, — *Rác Vilma*, férjezett *Ajtay Sándorné*, férje és gyermekei, — *Rác Klára*, férjezett *Bihary Gézáé* és férje, — *Rác Endre*, tanító.

— **Alszerzetes sorsa.** A minap egy Ferencz-rendi csuhás barát állított be az ujhelyi rendőrségre, előadván, hogy ő a kecskeméti ház kolduló tagja (fráter) s a rendház részére könyöradományokat gyűjt s arra kér hatósági engedelmet. Mivel azonban a borotvált képű tisztelendő ur okmányait és gyűjtőkönyvét *Schmidt Lajos* rendőrkapitány nem találta rendén, a frátert a rendőrségi laktanyán tartotta ebédre, s azalatt a kecskeméti rendőrséghez telegrafált, a honnan délutánra megjött a válasz, hogy *Wilck János* a Ferencz-rendi barátok frátéré, még 1891-ben távozott el onnét és azóta nyoma veszett és hogy okmánya, útlevele, gyűjtőkönyve mind hamisak.

„A megboldogult földi maradványai január hó 20-án, az új temető halottas házában fognak beszenteltetni és ugyanezen temetőben örök nyugalomra tétetni.”

Mily nagyon szomoruan hangzik ez, mi mindent sejtet e rövid egy pár sor.

Hiszzen minden gyszállel szomorú benyomást tesz, bus hangulatot okoz az emberben, ha másért nem, azért, mert mindmeggannyi egy-egy emlékeztető a végenyészetre. De másnál legalább ott lája az ember a gyászoló családot, a meleg családi fészket, melyben a szerető hitves, a gyermekek fájdalomtól remegő kezekkel zárják le a körükből örökre távozó szeméit — s aztán... térdre borulnak az eltávozott lélek üdvéért egy imát rebegni.

Itt senki — semmi!
Nem volt szerető hitvesi kar, melynek ölelésében az egykor oly szépen fénylő büszke tekintetű, most már megtört szemek örökre lecsukódnak. Nem volt a ki fuldokló zokogását magába fojtja, hogy a porhüvelyét elhagyó lélek távozását meg ne nehezítse!

Csak a zord hónapos szoba rideg sötétsége öleli át a haldoklót.

Pedig lehetett volna, mert nem egy gyöngéd női szív dobogott érte soká. — Egy kintartóan szerető nemes lélek még bukása szélén is várt reá s csak egy szavába került volna, hogy vagyonát, mindenét megmentse.

Férfi büszkesége nem engedte, hogy a szerető nő kezéből fogadja vissza azt, a mit elvesztesgetett — s inkább elbukott.

Thuránszky László.

Ezután a szélhámos, a ki oly jóízűen mulatott és tapsolt a baba előadásán, már vallott. Beismerte turpisságát, hogy mint világeselő fráter úzi a kéregetést hanem ez csak mellék-keresete, mert mesterségére nézve aranyozó és Salgó-Tarjánban állandó lakással bír. Hát ez csak ugyan igaznak is bizonyult. A csaló különben kaszai születésű, teplicskai illetőségű 33 éves egyén, a ki rajtavesztett üzelmeiért most elveszi megérdemelt büntetését.

— **Főgimnáziumunk ifjúságának táncmulatsága.** Az ujhelyi főgimnázium tanulóifjúsága február hó 12-én, kedden, a városi színházban *hangversennyel és színelőadással* egybekötött táncmulatságot rendez, melyre a meghívókat a jövő hét elején fogja szétküldeni az intézet igazgatósága. A mulatság nemes célja, a kedélynemesítésen kívül, a főgimnáziumba járó szegény tanulók segítő-egyesületének anyagi támogatása. A múlt évben rendezett hasonló célu vigasság kitűnő erkölcsi és anyagi sikerrel nyitotta meg a főgimnázium ilyen irányú működését, azért a legjobb reményben vagyunk az idei mulatság iránt is, mert az érdeklődés a városban és az előkészület az intézetben egyaránt nagy. Minden tekintetben legyen az a siker is!

— **„Színházi Lapok”** c. alatt egészséges és városunkban is nagyon életrevaló eszmét valószínűleg két fiatal ember. Színlap helyett már jókor reggel közre adnak egy szellemesen szerkesztett, négy oldalra terjedő lapocskát, mely első oldalán az aznapi előadás színlapját közli, második és harmadik oldalán pedig prózában mint versben nagyon ügyes dolgokat és dolgozatokat, ezek között az esti előadásra kerülő darabnak rövid meséjét is, a mi így okosan hozzájárul ahhoz, hogy a színházjáró közönség már a priori helyes fogalmat formálhasson magának a színházi est történetéről. A lapocskának negyedik oldalát u. n. apróhirdetések foglalják el. A „Színházi lapok” előfizetése az egész szezonra poton 5 korona. Talán nem követünk el indiskréciót, ha eláruljuk, hogy a szerkesztő *Beppo* álneve alatt *Biró Pál* és *Gabányi László* lappanganak. A „Színházi Lapok”-at a „Zemplén” gyorsajtóján nyomtatják.

— **Jégszüret.** Az idei kemény tél, a minőhöz hasonló hidegére nézve már évek óta nem volt, hatalmasul befagyasztotta folyóvizeinket, pláne a *Ronyva* vize imitt-amott fenéig fagyott. Két hét óta nem is csináltak mást fuvarosaink, mint kora reggeltől késő estig szállították a pompás jó acélos tükörjeget a *Ronyva* mentéről a jégvermekbe, melyeket színlámpa megtöltöttek tulajdonosaik: a vendéglősök, kávéosok, cukrászok, mészárosok, keresztesek, hentesek s a többiek. Szóval meg volt — a jégszüret.

— **Csorgott Vince!** „Hogy ha csorog Vince — megtelik a pince!” mondja a példaszó. Nos: az idén kora reggeltől késő délutánig ragyogott a nap sugára s az egész idő alatt úgy csorgott, hogy szinte ömlött; miből arra kell következtetni, hogy a Tokaj-Hegyalján bő szüret lesz az Úrnak ebben az 1901. évében. Ugy legyen!

— **A bírósági végrehajtók** mozgalmat indítottak egy kölcsönösségen alapuló csoportbiztosításra — halál vagy munkaképtelenség esetére; erre az eljárásukra — mint a Bírósági Végr. Közlönye írja, indította őket az a körülmény, hogy az államkincstár nem szivleli meg panaszait, s a többi állami tisztviselőkhöz mérten semmi kedvezményben nem részesítettnek. A csoportosítás tervezetét a fent említettük közlöny egész terjedelmében hozza. Az üdvös mozgalomban kívánatos lenne, hogy az összes végrehajtók egyesülve és vállvetve járjanak el. Ugyancsak a fent említett közlöny foglalkozik a „helyettesi rendszerrel” is, vagyis hogy hivatalos munkáikban akadályoztatásuk esetére helyettesíthessék magukat a végrehajtók egy oly munkaerővel, mely a törvényben előírt képesítéssel bír; ez is jogos kívánságuk a végrehajtóknak, mert sokszor önhibájukon kívül betegség stb. miatt esnek el kereseteiktől.

— **Nagy lopás.** A miskolci rendőrkapitány tegnapelőtt táviratban értesítette az ujhelyi rendőrséget, hogy *Klein Sámuel* ottani órák és ékszerész boltját 24-én éjjel feltörték és tizennégyezer korona értékű ékszer, órákat és láncokat elloptak. A nagy lopás tetteseit ország-szerte nyomozzák.

— **Betörés az adóhivatalba.** Tokajban ismeretlen gazemberek a múlt héten merész tettebe vetemedtek. Az adóhivatalt akarták kirabolni, melynek külső vasajtóját már fel is törték; ámde a belső szintén vasajtóval már nem bírtak, vagy pedig megzavarták őket gonosz munkáikba, mert reggel csak a külső ajtót találták feltörve. A tetteseket máig ki nem nyomozták.

— **Amerikáról.** A *Clevelandban* megjelenő „*Magyar Hirmondó*” (Hungarian News) ez évi jan. 3-iki számából olvassuk: „Magyarország kivándorlásának ügye új, szomorú kor-szakba lépett. A kivándorlás zöme kezd eltéré-

„lődni Észak-Amerikától Dél-Amerika, nevezetesen Brazília és Argentina felé. Nemcsak hogy ez országok nem nyújtják a megélhetésnek azokat a módjait, mint az Egyesült Államok, de rosszabb az éghajlat, szokatlanabb az életmód, nehezebb a megfenneklett kivándorlónak ismét hazakerülni, szó sines pénzmegtakarításáról és amaz országok intézményei sem olyanok, melyekben öröme telhetné a magyar embernek, a mitől tanulhatna valamit és a mik megvédenék őt... A Brazíliába kivándorló szerencsétleneket a „*Ligure Americane*” vagy „*Ligure Braziliane*” nevezetű olasz hajózási vállalat lelketlen ügynökei csalják ki avval a „*hazug*” ígérettel, hogy ott az államtól földeket, nagyobb mennyiségű szarvasmarhát s más házi állatokat, jelentékeny mennyiségű szerszámokat stb. fognak kapni. Csak megérkezésükkor tudják meg, hogy sem földet, sem a többi ígért kedvezményt egyáltalán nem kapják meg, hanem legfeljebb mint napszámosoknak kell a kávéültetvényeken dolgozniok; de még ilyen napszámhoz sem igen tudnak jutni. Látna eszlódásukat, a szerencsétlen kivándorlottak azonban haza kívánnak térni és összetett kézzel kéri a konzult, hogy azonnal szállíttassa őket haza. A konzultnak azonban e kérelem teljesítése módjában nem állván, kénytelenek napszámába állani. A szokatlan életmód és éghajlat mellett azonban, mihez még a nyelvbéli nehézségek járulnak, azt eredményezi, hogy ezen bevándorlottak teljesen elzülnek, mindenükből kifosztva, éhezve és rongyosan kisseb-nagyobb csoportokban kóborolnak az ország bel-sejében, a nők erkölcselen életmódra adják magukat, gyermekeiket elhagyják, kiket aztán az ültetvényesek vesznek magukhoz, hogy belőlük olesó munkaerőt nyerjenek.”

Színház.

A szezon teljes három hete, mely immár lepergett, bevezető alkalma volt közönségünk nekibuzdulásának. Örvendünk, a midőn konstataljuk, hogy Sátoralja-Ujhely műpártoló közönsége immár bebizonyította, hogy lelkesen tud nekibuzdulni a hivatásos színész szolgálatá színművészet élvezetének és csüggedetlen pártfogásának. Nap-nap mellett sokan élvezik a színházunkban kínálkozó szép alkalmat és látogatják az előadásokat szorgalmasan. A mit *Halasy* igazgató programjában ígért „becsületen munkát, egyöntetű, összevágó, diszsenz kiállított előadásokat” felében, t. i. az operetek dolgában, beváltotta. A másik felében (dráma és színmű) szeretjük hinni, hogy szintén beváltja majd.

A hét története ez:

*
Vasárnap, január 20-án két előadás. Dél után, sok jó gyermek öröme, a „*Csipke Rózsi*”-t adták majd nem telt ház előtt. (Csak az előadás precízebben folya!) — Este egészen telt ház előtt a „*Boszorkányvár*”. — *Halasyné* (Coralie) ma excellált, énekszámait mind meg kellett ismételnie. — *Gönczi Bellát* (Verus) most láttuk más szerepben is, mint a babában, de a baba alakítása jobb volt. — *Nagy Margit* (Maresa) dícséretet érdemel háládatlan szerepének nagyon ügyes megjátszásáért. — *Rédey* (Józsi) *Halasy* (Andris) voltak a két főszereplő; éneken, mint játékokban nagyon tetszetek. — *Gabányi L.* (Lamotte udvarmester) kitűnően alakított. — *Gulyás* (Könyaváry) *Gabányi István* (Kakasdi) kis szerepekben is észrevétették magukat.

Hétfőn, január 21-én, felhelyárrakkal, *Csiky Gergely* rég nem látott remekművét, a „*Cifra nyomorúsága*”-t adták és csak sajnálni tudjuk, hogy kis számú közönség előtt, mert a darab is, előadása is nagyobb érdeklődést érdemelt volna. — A szereplők sorából kiemelendők *Latabárné* (Mézesné), ki a szakácsnőből lett „tekintetes asszony” remek alakításban mutatta be, kapott is tapsot rengeteget. — *Rápolthy Katinka* (Eszter) megint nem érvényesült szerepében olyan hatásosan, mint a hogy tőle joggal elvártuk volna. — *Gyurman* (Bella) sem találta magát eléggé otthonosan szerepében. — A három férfi szerep jó kezekben volt. *Gulyás* (Csomó) háládatos szerepét ugyancsak kiaknázta, de tetszett is hatalmasul, — *Gabányi László* (Poprádi), kitől tavaly már láttuk ezt a jó szerepet, a mostani többszörösen jobb alakításban rövid idő alatt nagy haladásról tanuskodott jóízűen jellemző játéka. — *Gabányi István* (Mádi Simi) szintén örvendetes haladás mellett nemcsak ügyesen, de élvezetesen is játszott. Különböző róluk ragad a jó kedv nemesak a nézősége, de partnereikre is!

Kedden, január 22-én, harmadszor ment a baba, most bérlétszünetben, elegendő közönség előtt s örülünk neki, hogy nem fogyatékos tetszés mellett. — Ez alkalommal a novicius barát (Lancelot) szerepében a kedves direktornét *Nagy Margit* helyettesítette — dícséretes igyekezettel. Nyílt színen is, felvonások végén is biztató tapsokkal tüntették ki.

Szerdán, jan. hó 23-án, „A böleső“ Eugene Prioux-nek hatásos színművét nem nagyszámú közönség nézte végig, a mi annál jobb, mert kevesebben vitték híret egy igen-igen gyenge előadásnak. Ily nemes gyuratu drámai alkotást, hogy abszolút hatástalan ne maradjon, oly korlátolt szakértelemmel színe hozni, hilarizsi rövidlátóságra vall. **Halasy** szintársulatának drámai személyzetéhez egy igazi szalon szerelmes színész olyan szükséges, mint a megélhetéshez a mindennapi kenyér, egy társalgási jellemszínész is annyira elengedhetetlen kellék, mint kenyér től a só! Bizony a bölesőt előcítálni a szezon 3-ik hetében nem volt böles dolog!

Csütörtökön, jan. 24-én, Offenbachnak örökké üde, soha meg nem unt zenéjü operette, a „Szép Heléna.“ A címszerepet **Ráthonyi Tilla**, a társulat korolatur-énekesnője személyesítette, mint kétségtelenül bájos királyné, hanem gyönyörű áriáit csak elkajabálta — **Gabányi László** (Menelaosz), termet- és súlybeli mivoltjára nézve, ugy viszonyított Helénához, mint a bibliai hét kövér esztendőhöz a hét sovány; különben pedig a Menelausz-sablonoktól függetlenül tudta magát tenni és sok eredeti, derült vonással tudta felélenkíteni félkegyelmű figuráját. — **Gulyás** (Chalehas), **Jakab** (Achilles) is nagyon tetszetek; különösből Gulyás, ki Jupiter svindler főpapjának kacagtató másolásában „non plus ultra“ volt. — **Bédey** (Páris) bár hülés miatt fátyolozott volt a hangja, különösen Ráthonyival énekelte duetteiben aratott tapsokat. — **Nagy Margit** (Oresztes) pajzán jó kedvvel, temperamentos játékkal szolgált rá a tetszésre. Ennek az ügyes kis leánynak, ha majd ének hangja is megerősödik, még nagy sikerei lesznek. — **Szentiványi** (Agamemnon), **Latabárné** (Clytemnestra) nagyon tetszetek. — **Gabányi István** és **Krasznay** (Nro. I. és II. Ajax) fess alakok voltak. — **Ráthonyi Tilla**, ki ragyogó jelmezeiben gyönyörű jelenség volt, sokszor kitapsolták, **Vénusz**-anyát adoráló dalát háromszor is megújraztatták vele. — **Sänger Gusztáv** karnagynak rendkívül ügyes és kiváló zenészre valló vezénylete, mely az operet-előadásoknak, pompás zenekar élén, teljes sikert tud biztosítani, felémelt érdemel és dícséretre méltó. **Ráthonyinak** kirekedt „Szép Heléna“-ját minden esetre vágyunk viszontlátni; annyival is inkább, mert játéka szerelmi hevületének „gradus seperlativus“-án is finom és diskrét.

Pénteken, január 25-én, félhelyárral a „Három pár cipő.“ ment. A repriz nagyon jól sikerült, a nagy számmal jelen volt közönség kedvére mulatott, elégedetten távozott; az igazgató is örülhetett, hogy a telt ház szorgalmasan tapsolt neki is, meg az igazgatónének is. **Halasyné** (Léur) szerepét kitünően adta és a mi fő érdeme, természetesen játszott. Énekszámait ma mind meg kellett ismételnie, a „Cliko-dal“-t pláne háromszor is. Az utolsó felvonásbeli öltözéke nagyon szép és izléses volt. — **Gulyás** (Flink) is természetes játékaival tűnt ki. — **Halasy** (Nachtalter) a rué típusát remek alakításban mutatta be, — hogy nagyon tetszett bizonyította a taps, mely vele szemben csüggedetlenül hangzott. — A többi szerepek is mind jó kezekben voltak, mi az est szellemi sikerét fokozta. — **Gabányi L.** (Mayer) a színházi szolga alakját sok szeretetreméltósággal ruházta fel. Ezt a kedveltjét is sűrűn tapsolta a közönség. — **Ráthonyi Tilla** (Eder Laura) **Gyurman** (Klára) **Latabárné** (Kunigunda) **Gabányi I.** (Waffenknopf) **Nagy Margit** (Liszett) **Radnay Zsuzka** (Irma) **Szentiványi** (Stangelmayer) osztoznak a siker koszorúján. Sok ilyen sikerült előadást!

Szombaton, jan. 26-án „Görög rabszolgá.“
Ma: d. u. 3 órákor félhelyárral „Hófehérke“, este fél 8 órákor, rendes helyárral másodsor: „Boszorkányvár.“

Jövő heti műsor.

Hétfő: Napoleon ösém (félhelyárral.)
Kedd: Koldusdiák.
Szerda: Sabinnók elrablása.
Csütörtök: Bőregér.
Péntek: Csókon szerzett vőlegény.
Szombat: Eleven ördög.

Irodalom.

Az „**Adalékok Zemplén-vármegye Történetéhez**“ c. havi folyóiratunknak 1901. évi, egyzersmind a VII. évfolyamnak **januáriusi** füzetét a következő tartalommal jelent meg: 1. T. olvasóinkhoz. A szerkesztőtől. — 2. Árpád kori sírleleteinkhez. Irta: **Dókus Gyula**. — 3. Zemplén-vármegye történelmi földrajza (XXIX. közl.). Irta: **Dongó Gy. Géza**. — 4. Zemplén-vármegye politikai és helyrajzi ösmertetése. (60. folyt.) Latinból: **Matolai Etele**. — 5. Történelmi jegyzetek Zemplén-vármegyéről. (60. folyt.) Latinból: **Dongó Gy. Géza**. — 7. Babotsay Izsák naplója. (11. folyt.). Közli: **Hubay Kálmán**. — 7. Szirmai András naplója. (54. folyt.) Közli: **Karsa Ferenc**. — 8. Adatok Páczin és a páczi kas-

tély történetéhez. (II.) Közli: **Lajda József**. — 9. **Levelesláda:** Boeckay-irományok. (I.) Közli: **Dongó Gy. Géza**. — 10. **Báthory Zsófiának** egy levele. Közli: **Dongó Gy. Géza**. — 11. **Görögök** összeírása 1736-ban. Közli: **Dongó Gy. Géza**. — 12. Az 1857. évi népszámlálásnak főbb adatai. Közli: **Dongó Gy. Géza**. — 13. **Irodalom:** A „Nagy Iván“ esaládtörténeti havi folyóirat. — 14. **Tárca:** Bethlen Gábor fejedelem emlékezete. Irta: **Bodrog János tanár**. — 15. Az 1831-iki parasztlázadás történetéhez. (3. folyt.). Közli: **Dongó Gy. Géza**. — 15. A szerkesztő póstája. — A havonként 2 nagy iven megjelenő „Adalékok“ előfizetése egész évre (12 füzetre) csak 4 korona 80 fillér. — **Melegen ajánljuk mindenkinek, a kit vármegyénk viszontagságos története érdekel; főképp pedig ajánljuk a vármegyebeli községek figyelmébe, már csak azért is, mert ebben az évfolyamunkban folytatódik közsegeinknek külön-külön történelmi és helyrajzi ösmertetése. — Az előző évfolyamokhoz díszes könyvtáblákkal folyton szolgálhatunk. Ára 1 kor. 80 fillér, postai küldéssel 1 kor. 90 fillér.**

Szenásy, Hoffmann és Társa
selyemáruház
Budapest, IV., Bécsi-utca 4.

Báli saisonra dus és szép választékú raktárt tart gazes, tulles és selyem-
*** szövetekben. ***

Minták vidékre kívánatra pontosan küldetnek.

Egyesületi élet.

A sátoralja-ujhelyi ker. betegs. pénztár igazgatósága ma d. u. 2 órákor ig. gyűlést tart.

Zenetörténelmi előadás és táncmulatság. A sárospataki m. kir. áll. tanítóképző intézet ifjusága Sárospatakon a f. évi február 9-én, a „zene-alap“ javára, az intézet zenetermében zenetörténelmi előadást és a városháza összes termeiben zártkörű táncmulatságot rendez. — Belépődíj a zenetörténelmi előadásra és a táncmulatságra: személyjegy 3 korona, családjegy 5 korona. Csak a mulatságra: személyjegy 2 kor. családjegy 4 korona; az előadásra személyjegy 1 kor., családjegy 2 kor. — A zeneelőadás kezdete d. u. fél 3 órákor, a táncmulatság kezdete 8 órákor.

„Sárospataki Gazdakör.“ Zemplénvármegyének első gazdaköre f. hó 21-én alakult meg Sárospatakon, a vármegye eme legnagyobb mezőgazdasági városában. **Molnár János**, Sárospatak főbírája, hívta össze a közgyűlést s miután szívélyesen üdvözölte a nagy számban megjelent tagokat s érdeklődőket: bemutatta a „Sárospataki Gazdakör“-nek a földmivelésügyi m. kir. nagymélt. miniszter részéről 86,585. sz. alatt jóváhagyott alapszabályait. **Kapitány** meleg hangon méltatta a gazdakör szükségességét, üdvözölte a gazdakört, egyzersmind annak első alapító tagjául belépett. Ezután a napirend szerint a tisztikar s az igazgatóság megválasztására került a sor. A közgyűlés elismerését fejezve ki a kör eddigi ügyvezetéseiről a város főbírájának: öt nagy lelkesedéssel és közakarattal előlévőre továbbra is megválasztotta, majd az ő ajánlatára megválasztott a 15 igazgató-sági tag is. Hálás köszönettel vette tudomásul a közgyűlés a zemplén-vármegyei gazdasági egyesületnek a gazdakör iránt tanúsított szives jóindulatát, mely szerint anyagi szükségleteinek pótlására 100 koronát kegyesen ajándékozott. **Molnár János** elnök, bemutatóván a gazdakörnek 1901. évre a szőlészet és mezőgazdaság köréből gyakorlati alapon összeállított munkaprogramját, a közgyűlés helyesléssel tudomásul vette. Hálás köszönettel adóztván a közgyűlés **Darányi Ignác** dr. földmivelésügyi m. kir. miniszter urnak, valamint Zemplén-vármegye közszeretben álló tevékeny főispánjának és a zemplénmegyei gazdasági egyesületnek Sárospatak gazdaközönsege iránt már eddig is tanúsított kegyes jóindulatáért: abban a reményben oszlott szét, hogy további működésében is kellő támogatásban fog irányadó helyeken részesülni s e remélhető esetben a gazdakörnek szerepe nem lesz nehéz gazdasági viszonyaink előbbre viteleiben, megjavításában.

Adjá Isten, hogy úgy legyen!

Hubay Bertalan.

A tokaji korcsolyázó egyesület Tokajban f. hó 19-ik napján, az „Arany-Sas“ szálló összes termeiben fényes pikniket rendezett. A kitünő sikerű mulatság, — írja alkalmi tu-

dósítónk — 8 és fél órákor felséges lakomával vette kezdetét, azután pedig kezdődött a tánc, melyet csak reggel 4 órákor pár percre a háziasszonyi tisztet vivő hölgyek kitünő korhelylevele szakított félbe, melynek elköltése után folyt a tánc tovább délelőtt 9 óráig. A háziasszonyi szerepet vitték: **Nemes Andorné**, mint a tokaji korcsolyázó egyesület társelnöke, **Dienes Gyuláné**, **Olay Lajosné**, **Pekáry Jánosné**, **Szabó Lajosné** és **Vigh Endréné** urasszonyok; — jelen voltak továbbá: özv. **Azary Mihályné**, **Benedek Pálné**, **Braidsver Zoltánné**, **Csendes Józsefné** (Tarezal), **Czigányi Béláné**, özv.: **Eötvös Kálmánné**, **Fekete Jánosné**, **Gönczy Bertalané**, **Horváth Jánosné**, **Helm Sámuelné**, **Kohn Emánuelné**, **Kicsinkó Antalné**, **Pogány Lászlóné** (Tarezal), **Prágay Aurélné**, **Róthfuchs Evang. Jánosné**, özv.: **Székely Alajosné**, **Székely Károlyné**, **Szobonya Dezsóné**, **Szita Ferencné** (Rakamaz), özv. **Steinhart Mihályné**, **Vécsey Jánosné** (Czécze) urasszonyok és **Benedek Erzsike**, **Berkovecz Rózsika** (Miskolez), **Csendes Katinka** (Tarezal), **Guttman Aranka**, **Gönczy Juliska**, **Horváth Etuka**, **Kohn Jolánka**, **Nemes Sárika**, **Nyeste Erzsike**, **Pekáry Manyuka**, **Prágay Juliska**, **Székely Elluka**, **Szita Ilonka** (Rakamaz), **Steinhart Jolánka**, **Vécsey Irénke** (Czécze) és **Vigh Ilonka** urikisasszonyok. Feltétlen elismerés illeti meg a szeretetreméltó, kedves háziasszonyokat s velök egyetemben a tokaji korcsolyázó egyesületnek közszeret s tiszteletben álló elnökét, **Nemes Andort**, a többi rendezővel együtt, kiknek sikerült ilyen kedélyes, fesztelen mulatságot — fáradságot nem kimélve s nem ismerve — összehozni. Hogy a kedély és jó kedv mily magas fokra hágott: mutatja az, hogy vasárnap, pár órai pihenés után, délután 2 órákor ismét összejöttünk (morzsabálra) s az előtte való napon megkezdett pikniket folytattuk kivilágos kiviradtig.

A szerencsi tásaskör f. évi február 16-án Szerencsen a „Nagy-Szálló“ dísztermében saját alapítókéje gyarapítására zártkörű tácestét rendez. — Belépő-díj: Személyjegy 2 kor. Családjegy 5 kor. Kezdeté este 8 és fél órákor. A kik meghívót nem kaptak volna s arra igényt tartanak: sziveskedjenek **Neszl Antal** pénztáros úrhoz fordulni.

Meghívó. A sárospataki hittanhallgatók egyesülete a f. évi február 2-án, tanulmányutja javára, Sárospatakon a városháza összes termeiben zártkörű táncmulatságot rendez.

Temetkezési egyesület. A „Sátoralja-Ujhelyi Első Temetkezési Egyesület“ alakuló gyűlést f. hó 27-én d. u. 4 órákor tartja az ev. ref. egyház tanácstermében. Nem tudjuk elég melegen ajánlani a kisebb díjazású hivatalnokok és iparos osztály jóindulatába e minden tekintetben reális alapon nyugvó egyesületet, mely csekély hozzájárulással tekintélyes 100 korona temetkezési összeget biztosít a tagoknak. Az érdeklődők figyelmét felhívjuk az alakuló gyűlésre. (Btt.)

Nyilvános számadás

a sátoralja-ujhelyi izr. négyesület 1901. január 19-én rendezett táncestetének leszámolása.
Bevétel (páholyokért, belépődíjak és felülfizetésekért) 1018 K. — f.
Kiadás (a terem átengedéseért városnak 50 kor., színházigazgatónak 200 K., világítás 67 K., vegyes kiadás 232 K. 98 fill. = 549 K. 98 f

Maradvány 468 K. 02 f.
Felülfizettek s adakoztak: 20—20 kor.: **Gf. Wallis Gyuláné**, **Teich Zsigmondné**. — 17 kor. **Fornszek Béla**. — 10—10 kor.: **Molnár István**, **id. Meczner Gyula**, **Zinner Henrik**, **Gutman Israel**, **Székely Elek**, **Kinacsessy Péter**, **Weinberger Dávid**, **Klein Simon** Budapest, **Schön Sándor**, **Gutmann Mór B.**-Szerdahely. — 8 kor.: **Özv. Schwarz Mór**. — 7—7 kor.: **Rosenthal Lajos** Biharom, **Widder Gyula**. — 6—6 kor.: **Waldmann Adolf** dr., **Haas Fülöp**, **Hass Adolf**, **Haas Bertalan** dr., **Reichard Soma** dr., **Rosenthal Sándor** dr., **id. Reichard Mór**, **Káta Mór**, **Domán Dávidné** Balassagyarmat. — 5—5 kor.: **Perlstein József**, **Fuchs Jenő**, **Braun Miksa** dr. **Páczin**, **Reich Lipót** Luka, **Blaustein Herman** Szinyér, **Thomán István** Budapest. — 4—4 kor.: **Ehlert Gyula**, **Kornstein Jenő**, **Haas József** Tokaj, **Dókus Gyula**, **Landesman Miksa**, **Adler Vilmos**, **Fried Lajos** dr., **Özv. Kornstein Mór**, **Kun Frigyes**, **Erényi Manó** dr., **Szepesi Arnold** dr. **Barthos József**, **Friedman Armin** dr., **Dávidovics Adolf**, **Kellner József**, **Breiner Herman**, **Fleiszner Frigyes**, **Szánky Nándorné**, **Moskovits Vilmos** dr., **Ligeti József** dr., **Révész Miksáné** dr.-né. — 3—3 kor.: **Özv. Kornstein Ignác**, **Klein Jakab** dr., **Nagy M. Géza**, **Nemes Sándor**, **Klein Albertné**. — 2—2 kor.: **Czakó Ignác**, **Herzog Lipót**, **Zinner Adolf**, **Haas Mór**, **Reichard Lajos**, **Bettelheim Sándor**, **Havas Bertalan**, **ifj. Grünwald Mór**, **Grosz Dezső** dr., **Beregszászy I.**, **Klein Pál**, **Thoman Vilmosné**, **Roth**

József dr., Bernáth Aladár, Schmidt Lajos, Szöllösi Tivadar, Szöllösi Kornél, Roth Mór. — 1—1 kor.: Gál Lajos, Rosenberg Mór dr. Eperjes, Keleti Jenő, Frei Miksa, Rónai Manó, Czipresz Leo, Szemere Dezső, Staut József, Lang Ferdinánd és Kellner Soma dr.

Fogadják a nemesszívú adakozók az egyesület hálás köszönetét.

Sátoralja-Ujhely, 1901. jan. 2.

Reichard Lajos,
e. pénztárnok.

Zinner Adolf,
e. titkár.

Kornstein Jenő,
e. ellenőr.

TANÜGY.

A Zemplén-vármegyei Tanító-Egyesület hivatalos rovata

— Rovatvezető: Molnár Gyula. —

Kéziratok rovatvezetőhöz Sátoralja-Ujhelybe küldendők.

Nyilvános nyngtatvány és számadás.

a) Szerenes város képviselőtestülete abból az alkalomból, hogy a „Zemplén-vármegyei Tanító egyesület” Szerenesen tartotta közgyűlését: 100 koronát szavazott meg, illetőleg adományozott a „Zemplén-vármegyei Tanítók Háza” javára. Szerenes város képviselőtestülete ez adománya által nemcsak egyesületünket kötelezte maga iránt hálára, de egyúttal városainknak s községeinknek szép példát adott arra, mint lehetne meggyökösödni a Tanítók Házát mielőbb megvalósítani; fogadják a „Zemplén-vármegyei Tanító”-egyesület hálás köszönetét.

b) A 2-ik számú gyűjtő-iven (Gyűjtő: Hecht Salamon Kir.-Helmecezen) adakoztak: Izsó 2 k., Egri 40 fillér, Bajusz Andor, Czék-lásy Sándor, Weinberger József dr., Fuchs Sándor, Vitányi Vince, Skicsák, Frieder dr. 1—1 kor.; Bodrogközi Takarékpénztár 4 k., Steinfeld 40 f., Pauliczky Gusztáv 30 f., Zinner Géza, Reisman H. 20—20 f. Összesen: 14 kor. 50 f.

c) 1900-ra tőkésített kamat: 22 kor. 26 f. Főösszeg: 136 kor. 76 fillér, mely a sárospataki takarékpénztárban kamatozik. — A „Zemplén” 1900. évi 52. számában kimutatott összeggel együtt, beleértve a Nemes Lajos-alapítványt is, 1053 kor. 66 fillér.

Nemesszívú adakozók fogadják a „Zemplén-vármegyei Tanító-egyesület” köszönetét.

Hodossy Béla,
a gyűjtő-bizottság elnöke.

A rovatvezető postája.

I. Gy. Telcse. Köszönet s üdvözlő munkássága és érdeklődéséért. — Remélem, ezután is lesz szerencsénk...

CSARNOK.

A nőgyesület bálja.

Sátoralja-Ujhely, jan. 19.

Mi türes-tagadás: a bál szezón kövér esztendői kezdenek letűnni a homloktérről, hogy helyüket a bibliai nem tudom hány sovány esztendői váltásák föl. Nem tudom, vajon így van-e ez másutt is, de nálunk e járvány irtóztatóan grasszál.

Egyes bálók — a vezetőség tapintatossága és előrelátása folytán — egészen lefuvattak, mások, melyek pedig máskor hét országra szóló fénynyel és dáridóval szoktak tartatni, most csak olyan feles, vagy ráérőszakolt sikerrel jönnek létre.

És meg vagyok róla győződve, de velem együtt más is, hogy a megtartott bálakat is legtávolabbról sem a tánc, vagy a mulatás vágya szülte, hanem inkább a szükség, a kiáltó nyomor, mely a nemes szívű vezetőket akaraton kívül a tett mezejére kényszeríti, hogy önfeláldozó fáradsággal, szívük egész melegével azoknak a viszonyoknak dacára, kiereszkoljanak valamit a napról-napra fokozódó nyomor enyhítésére.

Máskor a tánc és mulatás vágya létesítette a szebbnél-szebb bálakat, mint célt. És ha a nem is számított anyagi siker fölösleget mutatott, jutott aztán jótékony célra is; most minden mulatás csupán eszköz, de gyenge eszköz, a cél — a jótékonykodás — érdekében.

Ez így nincs jól, ez beteges állapot. Az orvos, mielőtt gyógyításhoz fogna, keresi a betegség okát, annak forrását. Nem ámitom ugyan magam azzal, hogy a bajok okainak felderítésével, vagy azok megnevezésével egészséges állapot áll be; koránt sem. Ily hiu reményekkel nem táplálkozom; de mint fontos társadalmi kérdéssel — szerintem — érdemes foglalkozni.

Kiesi társadalmunk az emberszeretet követelte adók sulyát napról-napra fokozódva érzi és jogosan mérlegeli, vajon ily csekély haszon mellett érdemes-e 3-, 4- és 5 szörös költségeket csi-

nálni? Bizonyára nem; mert mikor 1000—1200 korona bevételből 3—400 korona jut csupán a jótékony célra, az nagyon rossz gazdálkodás a közönség zsebeivel.

Adakozzunk inkább közvetlenül és félannyi áldozattal is több fog jutni a tulajdonképeni célnak.

A nagyközönség is, akár csak az egyes ember, a megszokás hatalma alatt áll. A nőegyesületnek, de más egyesületnek is azok voltak legsikerültebb mulatságai, melyek társasvacsorával voltak egybekötve. Nem akarom kutatni ennek okát, de főlöleg az is. A családi jelleg, eszem-izsom — még a magunk pénzéért is — mindig vonzalommal bír, mert ez az igazi hasznélvezet. *Nő, zene* a közmondás szerint sem elég még a teljes mulatsághoz, ha nincs ott a harmadik, pláne olyan fajta, minőt az igazi Hegyalja produkál. A cánkó ezt nem pótolhatja.

Mit szóljak még ahhoz a panaszhoz, melylyel fiatalágunkat, a haza és a családi tüzhely jövő reményeit, illetik?

Azt fogják rájuk, hogy már nem tudnak mulatni; no hát ez, hogy is mondjam, nem egészen úgy van, mert én tudom, hogy igen is tudnak mulatni.

Mondok még valamit, higgyék el nekem, hogy nem is minden idő alkalmas a sikeres mulatságokra; épp ezt ellesni a rendezőség legügyesebb taktikája.

Az állandó színház nemesak hogy nagyon is megdrágítja a mulatás helyiségét, de a közönség kedélye és erszénye teljes kielégítést nyer benne és nem nagyon áhítozik külön mulatságok után.

Ezeknek elmondásával megkönnyítettem volna nehéz szívemet; referálnék talán már a jelen viszonyok dacára eléggé sikerült nőgyesületi bálról.

Lévéen ez az átalakított színházban megtartott első bál: kezdem azzal a dicsérettel és elismeréssel, melyet restaurált, rendkívül csinos és fényes színházunk báteremmel ügyesen átalakított mivoltában nagyon is megérdemel. A pazar fény, melyet a megszorított igen csinos villamos lámpák adnak, a megnagyobbított földszint, a színpaddal kiegészítve: valóban fővárosi igényeket képes kielégíteni és a mulatságnak ünnepies színezetet nyújtott,

Méltányos és okszerű a polgármester bőles elhatározása, hogy ily díszes helyiség étkezésre és szivarozásra nem profanizálható — tisztaság, csín és tűzrendészeti szempontból egyaránt.

A megtelt páholyok igen díszes közönsége a legszebb élő gírland gyanánt emelte az összképet és ha varázsszóra ezek is a táncterem közepén találják magukat az igen csinos táncosnők között: oly káprázó és nagyarányú kép lett volna, minőt a földszint be sem fogadhatott volna.

Már esti fél 9-re járt az óra és az *iker-banda* még csak a korán jötték mulattatására játszott egy-két darabot, mert az igazi bál közönség csak későn jön, ez a sikk és ebben versenyre kelnek egymással. A sok bejárás csak zavarba hozta a kíváncsi várakozókat és még inkább a várakozó rendezőséget; mert míg az egyik oldalon türelmetlenül várt valakire, addig az illető a másik ajtón egyedül surrant be.

Közérd-klóles tárgya volt mégis, mikor a zenekar rázendítette a *Rakóczy-t*, melynek hangjai mellett bevezették a nőgyesület nagyérdemű elnökönjét, *Teich* Antónia urnő személyében.

A köztisztelőt és közbeesülést, melylyel e kiváló nő találkozik, csak fokozni képes ama buzgó és odaadó szeretet, melylyel magasztos és nemes hivatását betölti. A szegények imája és az ég bő áldása legyen megérdemelt jutalma.

Nem csekélyendő ama szeretetteljes támogatás, mit az elnök nő nemes és fáradságot nem ismerő társai részéről nyer, különösen pedig *Kornstein* Jenő egyesületi titkár részéről, ki az utóbbi évek sikereinek szívvel és lélekkel legbuzgóbb faktora.

„Kik könyvek között vetnek: örömdallal aratnak.” Ugy-e mondtam, nem kell félni; a szegények és nyomorultak égi atya itt sem tagádja meg közreműködését. Az üresnek ígért táncterem mily szépen megtelt csinos és szép táncos babákkal — bármelyik *Hilarius* mesternek dicsőségére vált volna.

Volt is jó kedv szuppé előtt és szuppé után. Dandás és Lukács derekasan és közmegelegetésre működött és táncoltak a hajnali órákig.

Ide számítva a páholyközönséget is, mely szerintem szintén bál közönség, feljegyzem a jelen voltak névsorát, hogy megmaradjanak kedves emlékünknben.

Asszonyok: Bariss Árpádné, Barthos Józsefné, Bettelheim Mártonné, Borger Jónásné (S.-Patak), Breiner Hermanné, Davidovits Adolfné, Erényi Manóné, Ehler Gyuláné, Fleiszner Frigyesné, Friedman Arminné, Gál Lajosné, Groszman Gáborné, Guttman Mórné (Szerdahely), Haas Mórné, Hell Adolfné, Juhász Jenóné, Kaufmann Arminné, Kellner Józsefné, Kun Frigyesné, Kellner Sámuelné, Maláricsik Györgyné,

Nagy Béláné, Neuirth Adolfné, Polonyi Ignácné, Rosenthal Sándorné, Szepesi Arnoldné, Teich Zsigmondné és Zinner Adolfné.

Leányok: Boruth Jolán, Bettelheim Berta és Laura, Füzesséry Ilma, Groszman Regina, Hell Sári, Kellner Bella, Maláricsik Irma, Neuirth Anna, Nagy Margit, Polonyi Ilona, Reichard Ilona, Szepesi Paula, Steiner Szerén (Miskolc), Schröder Margit és Weisz Janka (Miskolc).

A páholyban voltak **asszonyok:** Adler Vilmosné, Blumenfeld Lajosné, Dongó Gy. Gézáné, Dolozselek Albertné, Frenkel Lipótné, Frenkel Antalné, Fried Lajosné, Fuchs Jenóné, Frisch Hercziné, Glück Samuné, Grünbaum Simonné, Halasi Béláné, Haas Bernátné, Herczog Lipótné, Iczkovits Jakabné, Kádár Gyuláné, Keresztessy Lajosné, Kellner Sománé, Kincsessy Péterné, Klein Arturné, Kornstein Mórné, Kottán Gyuriné, Lácay Elekné, Ligeti Józsefné, Matolay Béláné, Meczner Béláné, Némethy Bertalanné, Perlstein Józsefné, Pally Józsefné, Reichard Mórné, Rosenberg Bernátné, Rosenberg Sámuelné, Roth Józsefné, Roth Vilmosné, Rein Istvánné, Singer Izraelné, Székely Elekné, Székely Albertné, Szepessy Kálmánné, Szöllösi Arturné, Szöllösi Sándorné, Stark Mátyásné, Schwarcz Hermanné, Werner Miksáné, és Zöldi Sámuelné. — **Leányok:** Bauer Tóla, Fuchs Szeréna, Dolozselek Etelka, Dongó Jujóka és Müszike Engländer Etelka, Friss Cilli, Landeszman-nővérek, Roth Giza, Schwarz Hermina, Schweiger Berta, Spillenberger Sárka, Székely Rózsika, Schoor Mária, Szöllösi Paula, Zöldi-nővérek és Werner Sárka.

Schneider J.

Városi és községi ügyek.

* **Pénztárvizsgálat.** Polgármesterünk, a város tiszti ügyésze és a számvevő kíséretében, f. hó 26-án a pénztárban váratlanul megjelen-vén, rovacosoltatta és a kifogástalanul rendben talált kezelésért a pénztáros előtt elismerését nyilvánította.

* **Jóváhagyott szabályrendelet** Sátoralja-Ujhely város ebadó-szabályrendeletét a belügyminister jóváhagyó záródékkal ellátva elküldötte.

* **Fősorozás.** Sátoralja-Ujhelyben az ez évi fősorozás március 8 és 9 napjain lesz.

* **Népmozgalmi adatok.** A *homonnai* járás 1900. évi népmozgalmi adatait a következőkben közöljük: A csebinyei anyakönyvi kerületben születés 116, halálozás 53, házasság 22, a göröginyei kerületben sz. 78, h. 37, hz. 5, — a homonnai ker. sz. 157, h. 127, hz. 37, — a homonna-vidéki ker. sz. 92, h. 63, hz. 22, — a nagy-kemencei ker. sz. 104, h. 54, hz. 21, — a koskóci ker. sz. 85, h. 52, hz. 12, — a mezölaborézi ker. sz. 184, h. 89, hz. 33, — az izbugya-radványi ker. sz. 86, h. 37, hz. 16, — az udvai ker. sz. 105, h. 56, hz. 26, — a viravai ker. sz. 104, h. 67, hz. 20, végre a zavadkai ker. sz. 71, h. 32, hz. 13 és így mindösszesen születés 1182, halálozás 667, házasság 227. A születések esete 515-el több, mint a halálozás.

* **Statiztika.** Lapunk ma egy hetes számban közzétük vármegyénk székvárosának, *Sátoralja-Ujhely* város lakosságának számát a most befejezett népszámlálás alkalmából. Utólag értesülünk, hogy multkori közlésünk téves volt, mert a véglegesen megállapított eredmény az, hogy *Ujhely város lakossága* (a honvédségen kívül) 16,641 lélek, kik 1393 háznak 3708 lakásában laknak.

* **Hibaigazítás.** A szedliczei anyakönyvi kerületben a születések száma nem 104 volt, mint a „Zemplén” f. hó 20-iki 3-ik számában hibásan közöltetett, hanem: 140 (azaz: száznegyven).

* **A sátoralja-ujhely-vidéki anyakönyvi kerületben,** melyhez *Borsi, Hosszuláz, Széphalom* és *Ruda Bányácska* községek tartoznak, a mult évben született 79 egyén, házasságot kötött 17 pár, elhalt 34 egyén.

* **Állami anyakönyvi statisztika.** A *sátoralja-ujhelyi állami anyakönyvi hivatalnál* 1901. jan. 19-től 1901. jan. 26-ig a) **házasságot kötött:** 1 pár; b) **kihirdettetett:** 4 egyén; c) **születési anyakönyvi bejegyzés volt:** 17 esetben; d) **elhalálozott:** 7 egyén.

Vármegyei Hivatalos Rész

136/rk. 901. S.-A.-Ujhely rendőrkapitányi hivatala.

Körözés.

Flack István, Ahs István harakóczi (Szepes m.) szül. 12 éves, róm. kath. vallásu, fekete haju, fekete szemöldökü, fekete szemü, kerek arcu, a bal arcán a száj szöglete mellett szurástól forradásos fíu 1900. évi decmber 19-én Acs Mihályné szül. Flack Erzsébet sátoralja-ujhelyi lakosnak az

„Eszáva» hegyen lévő lakásából eltűnt s azóta feltalálható nem volt.

Felkéretnek a hatóságok, hogy az illető nyomozni és feltalálás esetén a hivatalt értesíteni sziveskedjenek.

Sátoralja-Ujhely. 1901. január 19-én.

Schmidt Lajos, rendőrkapitány.

T. Zemplén-vármegye törvényhatósági bizottságának Sátoralja-Ujhelyben 1900. december 28-án tartott közgyűléséből.

571/25289. szám.

Olvastatt az állandó választmánynak az 1900. és 1901. évi sorozási költségek fedezése 1/4% vármegyei pótdó kivetése tárgyában, a nmélt. belügyi minisztérium 111690. szám alatt kiadott intézményének figyelembe vételével készített határozati javaslata.

Határozat.

Az állandó választmány határozati javaslatának elfogadásával az 1900. és 1901. évi sorozási költségek fedezésére 1/4% vármegyei pótdó kivetése Bajusz József id., Bernáth Aladar, Spillenberg József, Matolay Béla, Matolay Etele, Dongó Gy. Géza, Löcherer Lőrinc dr., Prihoda Etele, Dókus László és Dókus Gyula «igen» senki nem névszerinti szavazásával megszavaztatván, elhatározottatott.

Ezen vármegyei pótdó az 1900. évre kivett föld, ház, személyes kereseti nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek, bánya tokekamat és járadék adókralsz kivetendő.

A határozat 30 napig a „Zemplén» hivatalos lap után meghirdettni, a meghirdetést igazoló bizonyítványok és netaláni fellebbezéseknek a 30 nap lejártával leerdő betérjesztésére a főszoigabirók és polgármester utasítatni, a meghirdetett határozatnak és netaláni fellebbezéseknek esetleg nemleges jelentéssel leerdő felküld-ére az alispán azon ntasítással határozatott megbízatni, hogy a nmélt. belügyi minisztériumhoz a felterjesztés alkalmából teendő jelentésében azt is jelezze, hogy a vármegyét az 1901. évre 2% pótdó a tisztviselők fizetésének rendezésére szúségelt összeg fedezése és 1/2% közmiveldési pótdó terheli és hogy az 1/4% pótdó megszavazásánál az 1883. évi XV. t-c. 10. §-ának rendelkezései betartattak.

Ezen határozat a meghirdetés végett leerdő közzététel céljából a „Zemplén» hivatalos lapnak, végrehajtás végett az a i-pán 10 főszoigabiró és Sátoralja-Ujhely rendezett taaacsu város polgármesterének kiadatik.

Kmft Jegyzte és kiadta
Dókus Gyula,
főjegyző.

143/I. 901. sz. A szerencsi j. főszoigabirjától.
Körözés.

Bogdány János b. kereszturi lakosnak 1901. évi január hó 11-én reggel a b. kereszturi vásártér-n lévő állásból 2 darab lova eltűnt.

Az egyik sötét pej, 4 éves, kanca, a homlokön egy kis fehér csillag, az egyik hátsó lába kesej.

A másik szeg sárga, 4 éves, kanca, homlokán csillag jegy, hátsó jobb lába kesej.
Körözését elrendelem.

Szerencs, 1901. január 12.

Pintér István főszoigabiró.

Heti naptár.

Vasárnap. jan. 27. F. 3 Szent-Család.
Hétfőn, jan. 28. Apollónia sz.
Kedden, jan. 29. Szal. Fer. et.
Sz rdán. jan. 30. Mártonka.
Csütörtökön, jan. 31. Nol. péter.
Pénteken, febr. 1. Ignác. pk. †
Szombaton, febr. 2. Gy. sz. B. A.

A szerkesztő póstája.

Könyörgés. — Ha az utolsó strófának kegyetlen rosz kereszt-rimét tőrhetően kiigazítja: közreadjuk.

U. E. Meg lesz — csak a dolgokról temérdek más teendöm közt meg ne feledkezzem.

B. B. Sztropkó. A mint észreveheted: ebben a do-logban megelőztek.

B. K. K. Toronya Levélben vál. szoltunk.

Feloldó szerkesztő:

Dongó Gyárfás Géza.

Kiadó-tulajdonos: Éhler Gyula.

Hirdetések.

Tk. 7309/1900. szám.

Arverési hirdetményi kivonat.

A homonnai kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirr teszi, hogy a m. kir. kincstár végrehajtatónak Lelits Péter örökhagyó végrehajtást szenvedő elleni 471 kor. 41 fillér tokekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a homonnai kir. járásbiróság területén lévő Popolya községében fekvő a topolyai 8. sz. tjkvben A. I. 1-16. sorszám alatt Lelits Péter örökhagyó tulajdonául fölve 3/4 urbéri telekre s a hozzátartozó 46 összeirási számú házra (udvarral) 686 korona kikialtási árban elrendelte és hogy a fennebb meg-

jelölt ingatlan az 1901 évi február hó 8-ik napján d. e. 10 órakor Popolya község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikialtási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% -át, vagyis 68 korona 60 fillért készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt I. M. rendelet 8-ik szakaszában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881. LX t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Homonnán, a kir. jbiróság. mint telekkönyvi hatóságánál 1900. évi október hó 23. napján.

Dr. Oláh, kir. albiró.

Szöllőkarók eladása.

Van szerencsém a t. szőlőbirtokosok nagybecsű tudomására hozni, hogy jó minőségű 180-as és 2 méteres

szőlőkarókat

bocsájtok áruba.

Szives megkeresésekre azonnal és készséggel válaszolok.

Tisztelettel

Grünspan Herman,

fakereselő, S.-A.-Ujhelyben.

20/1901. végr. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirr teszi, hogy a debreczeni kir. törvényszék 1900. évi 16374. számú végzése következtében Dr. Engel J kab ügyvéd által képviselt Reichmann Armin javára Korniss Károly ellen 610 korona 40 fill. s jár. erejéig 1900. évi december hó 19-én fogatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 1000 koronára becsült következő ingóságok u. m.: 10,000 drb. traclit felkoczkka kő nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a tokaji kir. járásbiróság 1900. évi V. 4733. számú végzése folytán 610 korona 40 fillér tokekövetelés és eddig összesen 58 korona 50 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Tokajban, a vasuti állomáson leerdő eszközésére 1901. évi február hó 1-ső napjának d. u. 3 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is fogatosítottatni fog.

Kelt Tokajban, 1901. évi január hó 17. én.

Faragó József, kir. bir. végr.

1569/1900. végr. szám.

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirr teszi, hogy a s.-a.-ujhelyi kir. jbiróság 1899. évi V. I. 493/1. számú végzése következtében Terhes Lajos ügyvéd által képviselt Özv. Hegedűs, Dánielné bodvai lakos javára Dr. Fried Lajos s.-a.-ujhelyi lakos ellen 400 korona s jár. erejéig 1899. évi december hó 17-én fogatosított kielégítési végrehajtás ntján felülfoglalt és 2178 koronára becsült következő ingóságok u. m. zongora, ezüst-neműek és házi butorok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a s.-a.-ujhelyi kir. járásbiróság 1900. évi V. I. 493/7. számú végzése folytán 141 korona 80 fill. tokekövetelés ennek 1900. évi n. arczius hó 20. napjától járó 6% kamatai 1/3 % váltó díj és eddig összesen 27 kor. 40 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig S.-A.-Ujhelyben alperes lakásán leerdő eszközésére 1901. évi január hó 30. napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alól is el fog adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt S.-A.-Ujhelyben, 1901. évi január hó 7-én.

Tomasovszky Lajos,
kir. bir. végrehajtó.

Tk. 7310/1900. szám.

Arverési hirdetményi kivonat.

A homonnai kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhirr teszi, hogy a m. kir. kincstár végrehajtatónak Teichmann Izsák végrehajtást szenvedő elleni 86 kor. 13 fill. tokekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a homonnai kir. járásbiróság területén lévő Orosz-Patak községében fekvő az orosz-pataki 13. számú tjkvben A. I. 1-19 sorszám alatt fölve 1/4 ed urbéri telekre, a mely a B. I. alatti bejegyzés szerint Teichmann Izsák nevében áll s a hozzátartozó 7 összeirási számú házra, udvar és kerttel 1116 koronában ezennel megállapított kikialtási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1901. évi február 13-ik napján d. e. 10 órakor Orosz-Patak község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikialtási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10% -át vagyis 111 korona 60 fillért készpénzben vagy az 1881-ik évi LX. törvénycikk 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt I. M. rendelet 8. §-ban kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni vagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Homonnán, a kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóságánál 1900. évi okt. hó 23. napján.

Dr. Oláh, kir. albiró

485/901. I. sz. Sátoralja-Ujhely v. polgármesterétől.

Hivatalos hirdetmény.

Melynél fogva értesitetnek az érdekel'ek hogy Sátoralja Ujhely hegyi, továbbá szántó föld és rétbeli vadász területeken az 1883. XX. t.-c. 3 §-a értelmében nyilvános árverésen leerdő bérbeadása elrendeltetvén, határidőül 1901. évi január hó 31-ik napjának délutáni 3 órája a közsig. jegyző hivatalos helyiségébe kitűztetik.

Az árverési feltételek az árlejtés napjáig jelzett helyen bárki által megtekinthetők.
Sátoralja-Ujhely, 1901. január 18-án

Székely, polgármester.

Pályázati hirdetmény.

A műemlékek országos bizottsága által készített templomterv szerint a **megyaszoi** ref. egyház templomát megnagyobbítani, illetőleg átépíteni szándékozván, annak külső és belső felépítésére s a torony emelésére és bebádogozására pályázatot hirdet.

Pályázati határidő 1901. évi február hó 10-ika. — Tervek a megyaszoi ref. egyház lelkészi hivatalánál megtekinthetők.

Sátoralja-Ujhely város polgármesterétől.
480/901. I. sz.

Hirdetmény.

Sátoralja-Ujhely r. t. város polgármestere ezennel közhirr teszi, miszerint a sátoralja-ujhelyi takarékpénztár mint első sátoralja-ujhelyi ásványolaj finomító gyára részére az üzem engedély jövedéki szempontból megadatott.

Miután az ásványolaj adóról szóló 1882. évi XVII. t.-cz. 18. §-a értelmében a gyár ellenőrzési körzetébe Sátoralja-Ujhely is bevonatott, felhivatnak mindazok, kik az ellenőrzési körzeten belül 20 kilogrammot meghaladó s adó alá eső ásványolaj készlettel bírnak, a hivatolt törvény 18. §-a értelmében a 35. §-ban említett büntetés terhe alatt a pénzügyi közegek felszólítására bármikor kimutatni kötelesek.

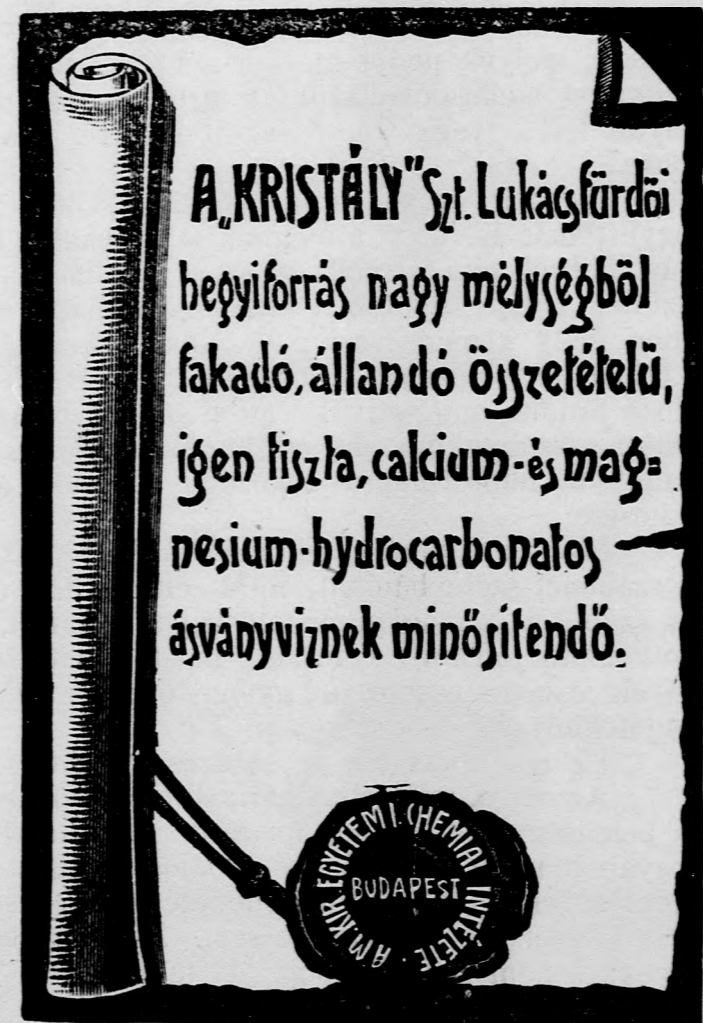
Felhivatnak továbbá mindazok, kik az ásványolaj finomító telep ellenőrzési kerületén belül ásványolaj eladásával foglalkoznak, miszerint kötelesek a hivatalos nyomtatványon készült, mely nyomtatvány a törvény 19. §-a értelmében az előállítási költségek megtérítése mellett hivatalból szolgáltatni ki, eladási lajstromokat vezetni és azokból minden 20 kilogrammot meghaladó eladásról bázrát kiállítani, mely az ellenőrzési kerületben történendő szállításnál igazolásul szolgáljon.

Sátoralja-Ujhely, 1901. január hó 20-án.

Székely, polgármester.

Raktár.

Csillag-utca 345/a. sz. a. házban egy raktárhelyiség azonnal bérbé kiadó.

Több száz kiváló orvos által ajánlva. A legizletesebb és legolesőbb ásványvíz, Kapható minden jobb fűszerkereskedésben és vendégében.

21 év óta fennálló hordó gyáramban
GÖNCZI HORDÓK
jutányos árban kaphatók.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy

téglagyáramat

a mai kor kivánalmainak megfelelően

gőzgéppel és körkemenczével

rendeztem be, melyben mindenféle speciál munkákat készítek, u. m.:

1. Francia hornyolt tetőcserep, melyből 14 drb. fed. □ méterenként, súlya 35 kiló.
2. Hozzávaló dísz gerincseserep.
3. Többféle nagyságu alagsóvegek, mező és szőlővizek, valamint nedves lakások lecsapolásához.
4. Gép falitégla.
5. Préselt sima téglá dísz munkákhoz.
6. Kézi falitégla.
7. Kézi közönséges fedéleserep.
8. Gépi közönséges fedéleserep.
9. Vízépítési fagyálló téglá.
10. Boltozat ürtégla.
11. Virágágy díszitégla.

Aruimat a sárospataki vasuti állomáshoz vagonokba rakva jutányosan számítom. — Gyáramat a n. é. közönségnek b. pártfogásába ajánlva

Kitünő tisztelettel

Nieszner Ferencz,

hordó és gőztéglagyár tulajdonosa. Sárospatak.

Bizományi raktárt állandóan tartok Behyna testvér uraknál S.-A.-Ujhely.

Kleinmann és Klein

tölgy-, épület- és szerszámfa raktára
S.-A.-Ujhely, Deák-utca (fapiacz).

Raktárunkban készletben vannak és mindenkor kaphatók
Tölgyfa gerendák, szarufák, léczek, továbbá:

- Kapu oszlopok** 2 koronától 5 koronáig.
Kerítés oszlopok 70 fillértől 1 kor. 30 fillérig.

Ajánljuk kerékgyártóknak **szerszámfákat, keréktalpak** és **küllőket; nyirfa és bükkfa rudakat,** ugyszintén nagy raktárt tartunk fűrészelt **tölgyfa** deszkából.

50 koronán felüli megrendeléseket helyben házhoz, vidékre a helybeli állomáshoz ingyen szállítjuk.

Vágott tűzfát eladunk mmázsánként 1 kor. 80 fillér; 2 mm. felüli megrendelésnél ingyen lesz házhoz szállítva.

Az uszoda szomszédságában lévő volt Vályi-féle kertből építkezésre alkalmas **házhelyeket** adunk el, akár egészben, akár pedig parcellákra osztva 10 évi amortizáció mellett.

Kleinmann és Klein.

Egy gyümölcsös

két tábla szőlővel

tavaszkor bérbeadó, Czím a kiadóhivatalban.

Vizimalom

nagy községben jó forgalmu haszon bérbe kiadandó. Hol? Megmondja a kiadóhivatal.

Boltkezelő

kerestetik „Nagy-Kázmér és Vidéke“ fogyasztási szövetkezet részére. Évi jövedelme: 800 kor. Pályázhat kizárólag magános nő. — Biztosítékul leteendő 800 kor., mely részére 4% kamatot hoz. Kérvények február hó 15-ig személyesen adandók be a szövetkezet igazgatóságához.

MEGHIVÁS.

A „Hegyalja-Mádi Takarékpénztár“ részvényesei

1901. évi február hó 10-én délután 3 órakor

Mádon, az infézet helyiségében tartandó

XXIX-ik évi rendes közgyűlésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése a lefolyt üzleti évről.
2. A mérleg- és az osztalék megállapítása, valamint a nyereség felosztására vonatkozó határozat.
3. Az igazgatóság- és felügyelő-bizottságnak a felmentvény megadása.
4. Az intézet működési időtartamának meghosszabbítása.
5. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság megválasztása.
6. Netalán előforduló indítványok
7. A jegyzőkönyv hitelesítő megválasztása.

Az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentések február 1-től kezdve az intézet helyiségében megtekinthetők. (50. §.) Azon részvényes, ki a közgyűlésen személyesen vagy meghatalmazottja által kíván részt venni, tartozik részvényeit a közgyűlés megnyitásáig, elismervény mellett, az igazgatóságnál a közgyűlés tartamára letenni és a közgyűlésen csakis ily elismervényt nyert részvényesek s meghatalmazottjaik vehetnek részt a tárgyalásban s határozathozatalban.

Kelt Mádon, 1901. január hó 22-én.

Az igazgatóság.

ÉRTESÍTÉS.

Van szerencsém a n. é. közönség n. b. tudomására hozni, hogy mindennemű ingatlanok vételét — eladását, — bérbeadását avagy bérbevetelét a legelőnyösebb feltételek mellett s a legrövidebb idő alatt közvetítem

Jó hírnevű vendéglőmben kitünő asztali bor 40 krtól 44 krig, — továbbá valódi hegyaljai szamorodni 1 forint 20 krtól 1 frt 60 krig kapható.

Weinberger Manó,
S.-A.-Ujhely. Korona u.

Eladó földbirtok.

Tiszapolgári határban (Szabolcs megye) a vasuti állomástól 20 percnyire, egy tagban kellő gazdasági épületekkel ellátott, 750 magyar holdas birtok, szabad kézből előnyös fizetési feltételek mellett eladó.

Bővebb felvilágosítást ad Munk Soma Alsó-Zsolczán és Dr. Neményi Vilmos ügyvéd Kassán.

A Richter-féle
Horgony-Pain-Expeller
Liniment Capsici comp.

egy régi kipróbált háziszert, amely már több mint 30 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmazatik köszvénynél, csúznál és meghúléseknél.

Intés. Silányabb utánzatok miatt bevasárláskor mindig figyelemmel legyünk a „Horgony“ védjegyre és a „Richter“ cégjegyzőre. 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban úgyszólván minden gyógyszerertárban kapható. Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél Budapest.

Richter F. Ad. és társa,
osász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Javaslatok a közigazgatás egyszerűsítéséről.

Irtta: Dókus Gyula, főjegyző.

III.

A statisztikai adatgyűjtés céljából a községektől bekívánt, s a járás és törvényhatóság közvetítésével felterjeszteni rendelt jelentések nem állanak a megbízhatóság azon fokán, amelyet a statisztika, különösen közgazdasági szempontból megkíván és emellett felesleges munkaterhet ró úgy a jegyzőkre, mint a főszolgabírákra és az alispánra. Elosztott munkával pedig a közigazgatási hatóságok megkíméltetnének ezen legtöbb esetben, mint mondani szokás, hasból csinált statisztikai kimutatásoktól, másrészt az országos statisztikai hivatal megbízhatóbb munkához jutna. Mert miután a 10800 kisközség birájából legalább 7000 irni-olvasni nem tud, ezen feladat a jegyzőkre hárul, akik jelentéseiket nem személyes meggyőződésük és tudomásuk alapján, a helyszínén, hanem az ügynek nem nagy fontosságot tulajdonítva, irodájukban vagy legjobb esetben a bíró szóbeli bemondása alapján készítik.

Ezek előrebocsátása után javaslom, hogy a községektől a statisztikai adatgyűjtés céljaira bekívánt jelentések mellőztessenek, s ahelyett a közegészségügyről a főorvos útján a járásorvosok; az állategészségügyről és az állattenyésztésről a törvényhatósági állami állatorvos útján a járási állatorvosok; a közadókról és jövedékekről a pénzügyigazgatóságok; a véderő képességről a hadsereg és honvédség kiegészítő parancsnokságai; a válás és népnevelési ügyről a kir. tanfelügyelők; az anyakönyvvezetésről az állami anyakönyvvezetők; az ipar és kereskedelemről az ipar- és kereskedelmi kamarák útján az ipartestületek, az erdőgazdaságról és a vadászatról az erdőfelügyelőségek; a folyam- és vízszabályozásról, valamint a halászatról a folyamszabályozási hivatalok; a szőlőművelésről, bortermelésről a hamisított borok készítéséről az állami szőlőfelügyelőségek; a mezőgazdasági termékek és cikkekről a minden körjegyzőségi községi csoportra és nagyközségre nézve megbízandó gazdasági tudósítók; az útügyről az államépítészeti hivatalok; a közbiztonsági viszonyokról a kir. ügyészségek és m. kir. csendőrkörületi parancsnokságok volnának kötelezendők a statisztikai jelentések megtételére.

7.

A járási számvevői állások szervezése, a melyek természetesen közigazgatási és nem állami alkalmazottak lennének, nemcsak a vármegyei számvevőségek alig teljesíthető feladatát fogja negyedrézére leszállítani, hanem főleg azt fogja eredményezni, hogy a járási számvevő több tájékoztatást fog szerezni a községek vagyoni viszonyairól és szükségleteiről, mint ma a vármegyei számvevő, a ki a számadás és az előirányzat érdemi oldalával tulajdonképpen nem is foglalkozhatik. Pedig a községek, különösen a kisközségek előirányzatai és zárszámadásainak érdemi ellenőrzése is nagyon kívánatos volna, mert a kisközségek legtöbbjének képviselőtestületében alig van olyan tag, a ki nem hogy elbírálni, hanem csak elolvasni is tudná a bevezetett tételeket. A törvény azon intézkedése, hogy a községi zárszámadások és költségelölirányzatok a törvényhatóság jóváhagyása alá terjesztendők, teljesen illuzórius, s a praktikus életben be nem vált. Ez ügyek a közgyűlés végén lesznek előterjesztve, amidőn már csak a központi tisztikar néhány tagja van jelen, akik kifáradva a halomszámra előterjesztett számadások előadásától, egyáltalán

nem is foglalkozhatnak az érdemi részszel, s így a főszámvevő által számvételileg helyesnek talált ügyek rendszerint minden felülbírálat nélkül lesznek jóváhagyva. Künn, a kisközségekben a körjegyző által összeállított és sok esetben még csak fel sem olvasott költségelölirányzat az irástudatlan képviselőtestületi tagok által kézjeggyel ellátva, a főszolgabíró elé terjesztetik, akinek fizikai ideje az átvizsgálásra nem lévén, tulajdonképpen a körjegyző az, aki ellenőrzés nélkül gyakorolja ezt a fontos jogot.

Miután azonban a járási számvevőknek a községi költségelölirányzatok és zárszámadások, s a háztartás helyszíni megvizsgálása és a főszolgabírói irodában teljesített pót- és utadó pénznaplók és egyéb pénztári nyilvántartások vezetése után is fog maradni felesleges ideje, — javaslom, hogy a járási számvevők tartozzanak a kisközségek a gondnokoltak vagyónáról a gondnok által beadott számadásokat is átvizsgálni. Az ekként megvizsgált számadásokat terjeszszék az árvaszék elő jóváhagyás végett.

A gondnoki számadások alapos vizsgálathoz nem elegendő a bevételi és kiadási okmányok szabályszerű alakját és a bevezetett tételekkel való összhangban létét megvizsgálni, szükséges még az is, hogy a vizsgáló az illető község szokásaival, gazdasági viszonyaival, a gondnok személyi állapotával és megbízhatóságával is ismerős legyen. Már pedig ezt csakis úgy érhetjük el, ha a számvevőséget, melynek e vizsgálat feladatát képezi, decentralizáljuk ebben a tekintetben is.

8.

Az 1886. évi XLVII. tc. n) és p) pontjai alatt említett jogát a vármegye rendszerint összevonva gyakorolja, vagyis ha bármit is kér valamelyik minisztériumtól, aziránt feliratot intéz. Már pedig a felirati jog gyakorlása nem az életben naponkint előforduló helyi kérelmek előterjesztésénél, hanem tulajdonképpen valamely országos horderejű kérdésben való állásfoglalás, vagy nézetnyilvánítás előterjesztése alkalmával gyakorolandó. Az, hogy a felirat a szokásos formában szövegeztessék, egészen helyes, de hogy a minisztériumokkal egyes ügyekben való tárgyalásnál, vagy levelezésnél is ez a forma használtassék, az felesleges időpazarlás. Ma ugyanis a közgyűlés ilyen esetekben hozott határozatát a fogalmazó jegyző köteles teljesen kimerítően és indokaival megfogalmazni, s aztán ugyanilyen tartalommal felirat alakjába öntve újból leírni.

Sok időt lehetne megkímélni, ha a nm. minisztérium elrendelné, hogy mindazon kérelmek, melyek valamely helyi dologra vonatkoznak, a határozatba foglalva adassanak elő s a határozat pár szóból álló kísérő levéllel terjesztessék fel.

*

Több vármegyében szabályrendeletileg el van rendelve, hogy mindazon állandó választmányi határozati javaslatok, melyek elfogadtattak, a közgyűlési jegyzőkönyvben egész terjedelmükben vezettesenek be. Ez felesleges munkát ad, mert az iratesomónál a határozati javaslat úgy is meg lesz őrizve, azt újból leírni, ha elfogadtatott, felesleges, e helyett elegendő volna, ha a határozati javaslat érdemi része és az, hogy a határozati javaslat elfogadtatott és határozati erőre emeltetett, vétetnék röviden a jegyzőkönyvbe.

*

Az alsóbb foku hatóságok jelentéseiket így kezdik: „X. ügyben N. szám alatt kiadott becses meghagyására van szerencsém jelentésemet a következőkben megtenni stb.“ a helyett, hogy így fogalmaz-

nának: „X. ügyben kelt N. számú meghagyásra jelentésemet a következőkben teszem stb.“ Vagy így: „N. szám alatti meghagyásra jelentem stb.“ A felesleges sallangok elhagyandók.

Kihágási ügyek II. foku intézésénél gyakorlatba lett véve, hogy az ítélet, vagy határozat tételébe (expozejába) az első foku határozat egész ítélező és rendelkező része befoglaltatik. Ez pedig a kifejlett bírói gyakorlatban nemcsak nem szokás és nemcsak felesleges, hanem nagy munkaszaporítás is. Az ítélet tételébe elegendő annak előadása, hogy ki a panaszló, ki a panaszlatt, mivel van vádolva és ki fellebezett? Az első foku határozat, ha helybenhagyatik, nem a II. foku határozat tételé szerint, hanem az I. foku határozat szerint lesz végrehajtva. Ha pedig a II. vagy III. fok az I. fok intézkedését megváltoztatja, a megváltoztatás az ítélező és rendelkező részben úgy is befoglaltatik.

A kihágási ügyekben hozott határozatok szövegezésének formájára olyan egyetemes normatívumot javaslom megállapítani, mint az a kir. bíróságoknál a vétésekbeni ítélezésnél gyakorlatban van.

Általában szokásos, hogy az alsóbb hivatalok jelentéseik külsejére rubrumot irnak, a mely nemcsak a bent irtak rövid foglatját tartalmazza, hanem elősorolja annak nevét, címét és lakhelyét, a kihez a jelentés intézve van s a ki a jelentést teszi. Miután ez különben is a régi gyakorlatban csak a kérvényezésnél volt szokásos s időt fecsérő sallang: teljesen mellőzendő volna. Az iktatónak sem szolgál könnyebbségül, mert a legtöbb esetben a tartalom abból ki sem vehető, az intézőnek sem könnyebbség, mert azt el sem volna szabad olvasnia, nehogy ezáltal a felületes elintézésre alkalma legyen.

9.

A nagyméltóságú Minisztériumnak azon kifejezett szándéka, hogy jövőre a pótló rendeletek újra szövegezve lesznek kiadva nemcsak meg fogja szerezni a fiatalabb tisztviselőknek az azonnali tájékoztatást, hanem úgy ezeknél, mint a régiéknél is, az intézkedési irány biztonságát teremti meg. Megszűnik továbbá ezáltal a Rendeletek Tárának folytonos lapozása általi idővesztés s a fennálló rendeletekben való tájékoztatatlanság által okozott ferde intézkedéseknek eleje lesz vehető.

Különösen a kormány-szabályrendelet szerkesztésére nézve azon javaslatom van még, hogy azok az országoknak egymástól különböző vidékeire és más-más anyagi helyzetben levő lakosaira való tekintettel úgy szerkesztessenek, hogy alkalmazásuknál az eljáró batóságok módjában legyen a helyzetet figyelembe véve intézkedni. Mert bizony az országban vannak olyan viszonyok között élők is, a kik anyagilag nem képesek bizonyos rendelkezéseket teljesíteni s ha tőlük ugyanazt fognánk követelni, a mit a kedvező anyagi viszonyok közt élő lakosságtól, lehet, hogy a rendelkezés megvalósul, de az egyének megsemmisülnek anyagilag és nem lesz, a ki a jó rend érdekében tett intézkedésnek hasznát lássa.

10.

A törvények és rendeletek egyöntetű végrehajtásához szükséges, valamint a sürűbben előforduló hatósági intézkedésekre és határozatokra nézve megfelelő szabatos nyomtatvány minták megállapítása nemcsak nagy munka megtakarítást fog eredményezni, hanem az ügyek intézé-

sénél egyöntetűségét is fog eredményezni. Ez azonban célhoz vezető csak úgy lesz, ha a nm. minisztérium a mintákat egyes gyakorlati egyének közreműködésével megállapítván, azoknak használatát az egész országra kiterjeszti s a megállapítottól eltérő minden más minta használatát betiltja. Manapság halomszámra árasztják el a könyvnyomatatók a hivatalokat nyomtatvány-úrlapokkal, sőt e tekintetben valószínű verseny fejlődött ki, természetesen a minták helyes szövegezésének rovására. Nem volna helyes, ha az egyes törvényhatóságok külön-külön állapítanák meg a maguk használatára szükséges nyomtatványok szövegét, mert ez egyöntetű eljárást nem eredményezne. Leghelyesebb volna, ha az az eljárás követtetné, a melyet az anyakönyvi nyomtatványok kiadásánál a nm. belügyi minisztérium elrendelt. Az összes nyomtatvány-úrlapok ugyanis az államnyomdában sokszorosítottan s onnan volnának beszerezhetők; így előállításuk is kevesebb költséggel járna.

II.

A kormány-körrendeletek és szabályrendeletek, valamint a vármegyei szabályrendeletek, közérdekű határozatok és II. fokú hatósági közérdekű intézkedéseknek a kormány és a vármegye hivatalos lapja utján való meghirdetése nagyon célszerű. Vármegyénkben a községi és vármegyei szabályrendeletek a nm. belügyminisztérium által 1895. évi 51665. sz. alatt jóváhagyott szabályrendelet értelmében a vármegyei hivatalos lap utján hirdettetnek meg s a körrendeletek is ott tétetnek közhírré. Ezen eljárás teljesen bevált, mert minden község részére járván a hivatalos lap, nemcsak úgy, mint eddig, a bírósági meghirdetésről egyszerűen bizonylatot állított ki, hanem a kihirdetés tényleg meg is történik, mert a lapot többen elolvassák a községben, ott marad és később is alkalma van hozzájutni és elolvasni. A központi iroda minden egyes szabályrendeletnek, közérdekű határozatnak stb. jóváhagyás előtti és jóváhagyás utáni kétszeri lemásolásától és 451 költséget s a tisztikart számítva, annak körülbelül 100 példányban való sokszorosításától; a pénztár a papírfogyasztás tetemes költségétől; az iroda és a szolgabírák a kiadmányozás és továbbítás munkájától lesznek megkímélve a hirdetés ezen módja által.

A „Rendeletek Tára“ azonban csak késedelmesen jut a vármegyékhez és a községekhez, a rendeleteknek ily módon való kihirdetése tehát célhoz nem vezetne. Az pedig, hogy a községek minden minisztérium szaklapját megszerezzék, felette költséges volna. Ezért a minisztériumok összes hivatalos közlönyeit, „Rendeletek Tára“-t, a „Rendőri Közlöny“-t, sőt még az „Országos Törvénytar“-t is egyesíteni javaslom oly módon, hogy az államkormány által hetenként kétszer egy egységes hivatalos lap adatnék ki, melyben az összes kormánykörrendeletek és szabályrendeletek, sőt még a szentesített törvények is közreadatnának. Ezt a lapot a törvényhatóságok, a központi főbb tisztviselők, a járási főszolgabírák, polgármesterek s a nagyközségi és körjegyzőségi jegyzői hivatalok részére ingyen, vagy legfeljebb az előállítási árban kellene megküldeni. A vármegyék külön is adnának ki hivatalos lapot, a melyet minden község köteles volna megszerezni. Ebben hirdettetnének meg a törvényhatósági és városi szabályrendeletek, a közérdekű rendeletek, a nevezetesebb II. fokú intézkedések és a járási és községi hirdetési lapok. A kormány által kiadandó hivatalos lap, valamint a vármegye hivatalos közlönye is az év végén bekötötten,

megőriztetnének, s ezekben bírnák a hatóságok a most külön-külön kiadott rendelet- és törvénytar-t. Az utolsó számokhoz az azon évben kiadott és az előző évekből érvényben levő törvények, szabályrendeletek és határozatokról egy, a végrehajtásra hivatott közegeket és a határidőket is feltüntető, naptárszerű munkafeladati táblázat és egy jelentési határidő kimutatás volna csatolandó. A törvényhatóság a saját hivatalos közlönyéhez egy hasonló táblázatot készíttetne azon jelentések és kimutatások betérjesztésének határidejéről, melyek a törvényhatóság és a járási főszolgabírák intézkedései folytán teendők meg. Ezen határidő-táblázatok a hivatalos helyiségben szem előtt tartható helyen volnának kifüggesztendők s az eljárásra hivatott hatóságok által naponként megtekintendők. Ezzel megszűnnék a sürgetések nagy része, a mi pedig az előadókra, irattárnokra, kiadóra, szolgabírákra kiszámíthatatlan időt rabló munkát ró s a pénztárnak is tetemes kiadást okoz.

A szabályrendeleteknek és a közérdekű határozatoknak a hivatalos közlönyben lett közzététele által a meghirdetés fogatosítottán, a községeknek hirdetési bizonyítványokat kiállítani s azokat a főszolgabíráknak összegyűjteni és betérjeszteni szükségtelen lesz. Jövőre csak az esetleg beadandó fellebbezések és észrevételek volnának beküldendők, ha ilyenek be nem érkeznének, az a fellebbezés be nem adásának igazolására szolgálja.

12.

Az ugyanazon helyen székelő hivatalok szóbeli tárgyalásainak életbeléptetése az ügymenet gyorsaságára és az ügyek érdemleges elintézésére is kedvező hatással lesz. Vármegyénkben az ügyeknek szóbeli tárgyalás utján való intézése, illetőleg az intézés módjainak megállapítása már egy idő óta gyakorlatba vétetett és nemcsak kivihetőnek, hanem ajánlatosnak is bizonyult, már csak azért is, mert a szóbeli tárgyalások által az egyes közösen intézendő ügyekben számtalanszor előforduló félreértések, amelyek aztán a közügy hátrányára surlódásokot szülnek, elkerülhetők és kiegyenlíthetők lesznek. Minden esetre azonban elvül lenne kimondandó, hogy a szóbeli tárgyalások mindenkor hasonrangu személyek közt legyenek fogatosítottak, vagyis a fogalmazói szak fogalmazói szakkal, segédhivatali szak segédhivatali szakkal tárgyaljon, nehogy olyan eset forduljon elő, hogy az alispán a pénzügyigazgatóval vagy viszont egy irnok odaküldése által akarjon valamely ügyet tárgyalatni, mert ez csak surlódásra és kanapé processusra fogna alkalmat adni.

13.

Azon vármegyék, amelyek olyan szerencsés helyzetben vannak, hogy a közhasználatú törvényhatósági távbeszélő létesítése tárgyában 1893. évi 27457. szám alatt kiadott kereskedelemügyi miniszteri intézkedés feltételei szerint, tetemes áldozat árán, telefonhálózattal már el vannak látva, tapasztalati bizonyosságot tehetnek azon kiszámíthatatlan előnyökről, melyet az ügymenet gyorsasága, a vagyon és személybiztonság tekintetében ezáltal elérhetünk. Az 1898. évi szocialisztikus mozgalomnál a Bodrog Tisza szabályozó társulat telefonhálózatát vettük igénybe, s hogy a mozgalom nagyobb mérveket nem öltött, hogy a vagyon és személybiztonságot megőrizni, s az egész mozgalmat rövid két és fél hónap alatt elfojtani sikerült, azt főleg a telefon utján tett gyors intézkedéseknek köszönhetjük.

Vármegyénkben azonban a telefonhálózatnak oly kiterjedésbeni létesítése,

hogy az legalább minden körjegyzőséget és nagyközséget a főszolgabírói székhellyel, ezeket pedig a központtal és az állami hivatalokkal összekösse, s ezáltal előnyei teljes mérvben kihasználhatók legyenek, a fentebb idézet rendelet intézkedéseinek megváltoztatása nélkül elérhető nem lesz. Mert oly terhet ró az a vármegye adózóira, amelyet az anyagi viszonyok gyökeres javulásáig, amire pedig alig van kilátásunk, elviselni nem vagyunk képesek. S azt hiszem, hogy az országnak több vármegyéje is van ilyen kedvezőtlen anyagi viszonyok között, ami a telefonhálózatnak az egész országra való kiterjedését meg fogja akadályozni.

Az idézett intézkedés szerint, ha a vármegye egész területére kiterjedő hálózatot óhajtunk létesíteni, amely vármegyénket véve, 985 kilométert tesz ki, a következő anyagi hozzájárulásokat volnánk kénytelenek teljesíteni:

1. A szükséges mennyiségű, szabvány-szerű faoszlopokat díjmentesen kiszolgáltatni; ennek a szolgáltatásnak értéke, 17 oszlopot véve 1 kilométerre és egy oszlopot csak 3 koronába számítva . . . 50234 kor.
 2. Fuvar és természetbeni munka 7500 kor.
 3. Kilométerenkint 80 korona vezeték megterítéséért . . . 39400 kor.
 4. Előfizetesként 105 állomásról évenként 30 kor. = . . . 3150 kor.
 5. Kapcsolási díj 105 állomásért évenként 84 kor. = . . . 8820 kor.
- összesen 11970 kor., melynek 50 évi törlesztéses költsönre átszámított költsöntökeje 220000 kor.

összesen tehát: 317734 koronába kerülne törvényhatóságunknak a távbeszélő felállítás, ide nem számítva a fentartáshoz való évi hozzájárulást, mely ha a hálózat a vármegye tulajdonát képezné, akkor is megmaradna.

Ilyen nagy kiadás dacára a távbeszélőt korlátlanul még nem is használhatnók, mert teljes nappali szolgálat mellett is, amire pedig kilátásunk nem lehet, mivel az ehhez megkívántató 8 rendes és kedvezményes előfizetőt csak 10—12 helyen volnánk képesek szerezni, — április 1-től szeptember végéig csak reggel 7 órától esti 9-ig, a többi hónapokban pedig csak reggeli 8 órától esti 9-ig volna használható; már pedig a telefon a közszolgálat érdekében teljesen csak akkor lenne kihasználva, ha úgy nappal, mint éjjel a távbeszélő állomás bekapcsolásának igénybevétele nélkül lenne igénybevehető.

Ezzel szemben javaslom azt, hogy a nagyméltóságú kereskedelemügyi miniszter adjon engedélyt a törvényhatóságoknak arra, hogy az állami hivatalokkal egyetértőleg, illetve az ő anyagi hozzájárulásuk mellett vagy a díj megfizetésével: maguk állítsák fel a távbeszélő hálózatot az egész vármegyére kiterjedőleg és maguk kezeljék és használják azt korlátlanul hivatalos ügyeik elintézésénél.

A törvényhatóságok még az esetben is, ha az állami hivatalok a költségekhez hozzájárulni hajlandók nem volnának, kevesebb költséggel létesíthetnének korlátlan használatu távbeszélőket, mintha azokat az államkormány a kikötött hozzájárulásokkal építtetné, mert mint a beszerzett ajánlatokkal igazolhatom, vármegyénk egész területére kiterjedőleg 985 kilométer hosszúságban a távbeszélő hálózat 115,000 koronába kerülne, amelynek 50 évi annuitási részlete 5750 korona, vagyis épen félaunyi, amennyit évenként előfizetési és kapcsolási díjba kellene fizetnünk. Hol van még a felállításakor természetben és készpénzben kiszolgáltatandó 97,734 korona hozzájárulás vagy ennek kamata? Ha pedig

az állami hivatalok is hozzájárulnának arányos kulcs szerint, ez az összeg is kevesebb lenne.

Javaslatom elfogadása esetén remélem, hogy két-három év alatt az egész ország el lenne távbeszélővel látva, ami a kormánynak semminemű anyagi áldozatába nem kerülne és a mellett kiszámíthatatlan előnyére válna.

14.

Az alsó foku közigazgatási hatóságoknak és főképp a nagyközségeknek egymás közti közvetlen érintkezése nagyon üdvös. A kisközségekkel való érintkezésnek lehetősége azonban vármegyénkben ki van zárva. Kisközségeink legnagyobb részében nemcsak a bíró és az előjáróság tagjai irástudatlanok, hanem a legtöbb községben egy írni-olvasni tudó ember sem lakik, sem pap, sem tanító nincsen. A kisközségekkel való érintkezést a körjegyző által javasolom eszközölni. Ezzel is olyan munkát fogunk az első és második foku hatóságoknál megtakarítani, amely számbavehető. Míg ha a közvetlenség a kisközségekre is kiterjesztetik, a megkeresések eredménytelensége miatti panaszok, a felsőbb hatóságoknak több munkát fognak adni, mint amennyit ezzel megtakarítani reméltünk.

A közvetlenséget kiterjeszteni javaslom a vármegyék kebelében is. Mint tudjuk, a törvény rendelkezései szerint a kis- és nagyközségek, sőt az egyes ügyfelek is, a felsőbb hatóságok intézkedéseit és határozatait a főszolgabírák útján veszik. Sok esetben tehát a főszolgabíró csak postai feladatot végez. Ha a kézbesítésekre vonatkozó javaslatom, mely szerint azon felső foku határozatok, amelyek végrehajtást nem igényelnek, postai uton lesznek kézbesítve valamint az eljárást nem igénylő rendeleteknek a hivatalos lap útján való közlése elfogadtatik, úgy a főszolgabíró postai munkát végezni alig fog. De ha ez az utóbbi javaslatom el nem fogadtatnék, úgy az alispán az intézkedést nem igénylő határozatokat és rendeleteket közvetlenül a jegyzőkhöz intézve, intézkedésének egy példányán erről a főszolgabírót is értesítvén. Egyszóval a főszolgabírák mindazon ügyek kézbesítési kötelezettségétől, amelyeknél csak közvetítőkként szerepelnek, felmentendők volnának.

Az 1889. évi VI. tc. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás szerint, a katonai és honvéd behívó jegyek kézbesítésénél a kiegészítő parancsnokságok a községekkel, a főszolgabíró útján érintkeznek. A főszolgabíró a behívók kézbesítésénél tulajdonképpen csak postai munkát teljesít, ami azonban mégis felesleges és sok munkát ad. Javaslom, hogy a katonai és honvéd behívók kézbesítésénél a kiegészítő parancsnokságok közvetlenül az illető nagyközségekkel és a kisközséget illetőleg a körjegyzőkkel érintkezzenek.

15.

Az ügyeknek tárgyalás, véleményezés vagy láttamozás végett az egyes hatóságok által fel- vagy lefele hátrítolva, rövid uton való továbbítása vármegyénkben régebb idő óta, de csak saját hatáskörükben, alkalmazásba vétetett és be is vált. Ezzel kapcsolatosan egy más javaslatot is teszek, és pedig azt, hogy oly ügyeknél, amelyekre nézve a törvény az ügyész, államépítészeti hivatal, főorvos, állatorvos vagy számvevőség szakvéleményének kikérését nem rendeli el, de amely ügyek a szakvélemény meghallgatása nélkül még sem intézhetők el, tehát e célból szakvéleményezés végett az illető szak-

közégeknek kiadatnak, — a szakvélemények ne külön jelentésbe foglalva terjesztessenek be, mert így az irodai kezelés alá jut, s az illető referens kénytelen az elintézés fogalmazványát a vélemény alapján újból elkészíteni, ami pedig legtöbb esetben csak másolata a szakvéleménynek, hanem ehelyett a vármegyénkben már szokásba vett azon eljárás követtessék, hogy szakvéleményezés helyett egyenesen elintézési tervezetet készítsenek a szakelőadók, s azt mutassák vissza. A kezelés pedig egyszerűsítetté akként, hogy az ilyen természetű ügyek az irattárból egyenesen a szakhivatalnak adassanak ki, s a szakhivatalok által a felettes hatósághoz számkönyvvvel küldessenek vissza.

Ezen módszer nagy munkamegtakarítást eredményezne, mert az illető szakhivataloknál nem kellene iktatni, tisztázni és kiadni, nem lenne szükséges a sablonos jelentési formákkal az időt tölteni, nem lenne szükséges a darabot újból beiktatni, s a fogalmazói szak által újból feldolgoztatni, ami mindenesetre nem csekély munkát ad.

16.

Közigazgatásunk felsőbb hatóságainál szokásossá vált az ügyeknek egy vagy más szakhivatalhoz véleményezés végett való átküldése, vármegyénkben pl. a közgyűlés vagy közigazgatási bizottság elé terjesztendő ügyek $\frac{1}{4}$ része ügyész véleményezés nélkül nem is tárgyalatik. Ez pedig nem egyéb, mint az ügyeknek ugynevezett sibilása, iktatói szám szaporítás és az ügyésznek felesleges munkával való megterhelése, mert ide nem értve azon ügyeket, amelyekben a törvény az ügyész véleményének meghallgatását elrendeli, a többi ügyek, melyekben véleménye kikérik, rendszerint az első foku hatóságok intézkedései elleni fellebbezések. Ha pedig az első foku hatóság képes az ügyész véleménye és utbaigazítása nélkül határozni, ezt a felsőbb hatóságokról, különösen a közgyűlésről és a közigazgatási bizottságról még inkább fel kell tételeznünk. Az ügyész írásbeli véleményezése nélkül az ily ügyek annál inkább elintézhetők, mert az ügyész maga is tagja lévén az illető testületeknek, ha az ügy törvényellenes eldöntését látná, bizonyosan nem fog tartózkodni felvilágosító, irányító felszólalástól, esetleg ha ezzel nem győzne, fellebbezési jogától.

Elvül lenne azért kimondandó, hogy minden ügy, kerülve minden közbeeső, halasztó és felesleges intézkedést, lehetőleg érdemileg intézendő el, s az ügyeknek ugynevezett továbbítása mellőzendő.

17.

Az ügyek felterjesztésénél, sőt az alsóbb foku hatóságokhoz való átküldésénél is, az előadó legyen köteles gondoskodni azoknak pontos felszereléséről, mert csak ő tudja elbírálni, hogy mily mellékletek terjesztendők fel, vagy küldendők át. Ez pedig akként volna pontosan tervezet érthetően legyen szerkesztve; az olyan kiadói utasítások: „összes iratok, „bentiek“ stb. mellőzendők, e helyett ajánlatosabb: „a fogalmi ívbe helyezett iratok.“ A kiadmányozási tervezetre vonatkozólag még azt is javaslom, hogy a fogalmi ívek külseje épen úgy, mint a minisztériumoknál szokásban van, nyomtatott blanquettszerű legyen, hogy az előadó az általánosan szokásos utasítások reávezetésétől megkíméltesse. A kiadó pedig szigorúan felügyeljen arra, hogy a másolók az ügyiratokat szét ne szedjék, hanem úgy kezeljék, a mint azt az előadó összerakta, a lemásolt iratot helyez-

zék be az előadói fogalmazványba az abban volt iratokkal együtt s így az előiratokkal összekötve adják át a kiadónak. A kiadó pedig egyenkint készítse el a darabokat kiadmányozás alá, nehogy az iratok felcseréltesse és ezáltal az ügyek összebonyolítottassanak.

Az iratjegyzéket csak nagyobb fontosságú és tulajdonjogi kérdéseket tárgyaló ügyeknél javaslom alkalmazni, mert ha az iratjegyzék készítésére általános kötelezettség mondatik ki, ez felette megszorítja az iroda teendőit és a mellett felesleges munkát ad.

18.

A hiányzó ügyiratoknak pótlólagos felterjesztésénél pusztán az ügyszámra való hivatkozást elegendőnek nem tartom, mert vannak oly ügyek is, melyekben a felsőbb hatóságok iktatói számát az intéző meg nem ismeri, mivel az ügyirat nem felülről lett leküldésből, hanem alólról lett felterjesztésből eredt. Ha tehát a felküldő hatóság csak a számra fog hivatkozni, a melytől visszamaradt az ügyirat, vagyis az alapfelterjesztésnek iktatói számára, a felsőbb hatóság iktatója nem fog egy könnyen ráakadni az előiratokra. Ilyen ügyekben a pótlásként felküldendő irat felterjesztésénél a tárgy, vagy személy is megjelölendő. Az ügyszámra való egyszerű hivatkozás mellett felterjesztés csak ott lesz alkalmazható, a hol az alsóbb hatóság a felsőbb hatóságnak azon számát, a melyre az alapfelterjesztést megtette, már ismeri. Az ily ügyek kezelésénél ajánlatos úgy a referensnek, mint a kiadónak úrlapokat használni.

19.

Általános elvül lenne kimondandó, hogy nemleges jelentések nem teendők. Az olyan időszerű jelentések megtételének határideje pedig, a melyek a közgyűléshez, a közgyűléshez vagy a nm. kormányhoz küldendők, egy táblázatos kimutatásba foglalandók össze. A kimutatás minden év elején közöltetnék a jelentéssel kötelezetekkel. Ez a módszer a sürgetéseket is mellőzhetővé tenné.

A felsőbb hatóságok által bekívánandó és körrendeletileg kért jelentéseknél azon intézkedés, hogy csakis érdemleges jelentés esetén kell jelentést tenni, egészen helyes, de csak azon esetben, ha egyszerűsmind szigorú szabályul állítatik fel, hogy azon alantasabb hatóság vagy közeg, a kinek van tárgya az érdemleges jelentés megtételére s annak a megállapított határidőig eleget nem tesz, vagy határidő meghosszabbítást nem kér, szigorúan és minden fellebbezés kizárásával rendbirsággal lesz sújtva, mivel e nélkül könnyen megtörténhetik, hogy a jelentést kérő hatóság az által, hogy az alsó foku közeg jelentését ha van mit jelentenie azt elmulasztotta, félre lesz vezetve, az ügyek elintézésére ez hátrányos befolyást is fog gyakorolni.

Az 1886. évi XXI. tc. 68. §-ának n) pontjában és ugyanazon törvény 71. §-ának harmadik bekezdésében foglalt azon intézkedés, hogy a rendbirság csak a megbírságot közeg meghallgatása után szabható ki, hatályon kívül volna helyezendő, mert ez a rendelkezés a gyakorlatban be nem vált. A rendbirságok legyobb része ugyanis azért lesz kiszabva, mert az illető tisztviselő, vagy községi előjáró a meghagyásnak nemcsak meg nem felelt, hanem még igazoló vagy halasztást kérő jelentést sem tesz. Hogyan hallgattassék meg tehát az, a ki nem felel? A rendbirság az érdemleges, vagy halasztást kérő és igazoló jelentés be nem adásának megállapításával azonnal kiszabandó és behajtandó volna.

Az ügyek egyes csoportjainál a rendszerinti elintézési határidőnek általános szabályozása, a sürgetések szükségességét megszüntetni nem fogja, mert a különféle jelentések határidejének nyilvántartása s a nyilvántartásnak naponként pótlása munkát ad. E helyett szükségesnek vélem, hogy a rendszerinti jelentések határidejéről figyelmeztető táblás kimutatások szerkesztessenek, melyek az illető jelentést tevőt naponként figyelmeztessék a jelentés beadásának határidejére.

Az egyes ügyek tárgyalásánál a határidők kiszabása rendszerint a kiadmányozásra és kézbesítésre szükséges idő figyelembe vétele nélkül történik. Sokszor megessik, hogy a határidő akkor, amikor az ügy az intéző hatósághoz eljut, már le is járt. A határidők tehát mindenkor úgy szabandók ki, hogy a lemásolásra, a kiadmányozásra, póstai vagy rövid uton való kézbesítésre elég idő maradjon. Sőt előszerű, hogy az előadó a határidőhöz kötött darabok soron kívül való kiadmányozása iránt intézkedjék is.

Az intéző hatóságok iktatói pedig kötelezettek volnának, hogy az ügyirat külső lapjára színes írónnal feljegyezve a kiszabott határidőt, ezzel annak betartására az intéző figyelmét előre felhívják.

21.

Az ügyszámok szaporodását nagyrészen az ügyeknek közbeszóló, véleményező vagy tárgyalandó intézkedések végett az egyes kebelbeli hivatalokhoz kiadmányozási úton való küldözgetése eredményezi. Ha a személyes tárgyalások életbe lesznek léptetve s a tárgyaló, véleményező, látta-mozó hivatali személyek rövid uton, hátrahagyva fogják az ügyeket intézni, az ügyszámok kevesbedni fognak.

Az ügyszámok kevesbithetők akként is, hogy ha pl. valamely ügyre az összes szolgabíráknak és potgármesternek jelentést kell tenni vagy egy ügy intézésére több helyről kell adatokat beszerezni, csak az első jelentés iktattatik, a többire pedig ugyanazon szám „Ad” jelzéssel rávezetetik és aztán az irattárban az alapügyhöz hozzácsatoltatik. Az irattárnok addig be nem mutatja az ügyet, míg az összes jelentések be nem érkeztek. Az előadó pedig az egész ügyet a legmagasabb szám alatt intézi el, tehát felesleges a többinek beiktatása.

Az egyenként beérkező vétivek sem volnának iktatandók, még ha jelentés kíséretében küldetnek is be s csak az alapügy iktatói száma volna Ad-jelzéssel rájuk vezetendő.

A különféle iktatók ugyanannyi névmutató készítését is szükségessé teszik. Ezen felül a központban az árvaszék, a főügyész, a pénztár, a számvévi külön-külön iktatót vezetnek, a mi sok munkát igényel és teljesen felesleges.

Míg az árvaszékek járásokként decentralizálva nem lesznek s az árvaszék csak mint másodfokú fórum fog működni, a mi a közigazgatás szervezésével el nem maradhat, addig helyes, hogy az árvaszéknél külön iktatót vezetessék s külön irattára is legyen. A főügyésznek a közigazgatási ügyekre, a pénztárnoknak, főszámvévi külön iktatóra nincsen szüksége, mert nem képeznek különálló hivatalokat, hanem az alispán intézési hatáskörébe tartozó ügyeket látják el szakvéleményökkel, vagy ezekben tesznek jelentéseket. A főügyész, főpénztárnok és főszámvévőhöz az ügyek véleményezés végett rövid uton adandók ki, akik aztán az aktára vezessék rá véleményüket vagy az elintézés tervezetét. Ha pedig jelentéstételre külön határozattal lesznek felhíva, azt ne külön iktatói szám alatt adják be, hanem vezessék rá a kéz-

hez vett határozatra, vagy pedig ugyanazon szám alatt tegyék meg jelentéseiket s úgy küldjék vissza nem az iktatóba, hanem az irattárnokhoz, aki aztán csatolja az előírat-hoz s mutassa be az alispánnak vagy előadónak.

A nagyobb járásokban az iktató és névmutató készítésével két egyén, a központban három egyén van elfoglalva, akik feladataiknak megfelelni már alig képesek. Mert hogy történik az iktatás? Beérkezik reggel és délután a posta, az iktató megnézi az ügydarabok tartalmát s annak alapján akként rendezi, amint azokat egyik vagy másik iktatóba bevezetnie kell. Aztán megkezdí az egyes iktatókba a bevezetést, amikor is újból meg kell nézni az ügydarab tartalmát. A beiktatás után rávezeti az érkezés évét, havát, napját, az iktatói számot, az előző számot. Vagyis minden ügydarabot kétszer néz át.

Az iktatóból az ügyiratok átküldetnek az irattárba, ott az irattári különféle sorkönyvekbe bejegyeztetnek, előíratokkal felszerelve átküldetnek az előadóhoz. Az előadó elintézés után átküldi a kiadóhoz, ahol a különféle kiadói könyvekbe bejegyeztetik, hogy mikor érkezett, a kiadmányozás után pedig, hogy mikor lett kiadva.

Az iktatói, irattári és kiadói kezelés egyszerűsítésére következőket javaslom:

Ugy a járásokban, mint a központban csak egy iktató és egy névmutató vezetessék. A különböző természetű ügyek lajstromozási számokkal — amelyek egyszerűsítésére irattári jegyekül is szolgáljanak — már az iktatóban láttassanak el.

Az iktatás ne az ügyszámon, hanem külön e célra nyomtatott lapokon, úgynevezett előadói ivenek eszközöltessék. Az előadói ívül egy kettéhajtott félív papiroshasználjunk, amelynek felső lapján következők legyenek előzetesen rányomva, például a központot veszem:

Zempléni vármegye alispánja.

Érkezett év hó napján.

Iktatói . . . szám.

Lajstromszám

Előszám

Utószám

Kiadóba érkezett hó nap.

Kindatott hó nap.

Amint az ügydarabok beérkeztek, az iktató azokat megszámlálja s ugyanannyi előadói ívet kikészítve, a számozó-géppel azokra az érkezés idejét, az iktatói számot egyfolytában rányomja. Ezután egyenként szedi elő a darabot, annak rövid tartalmát, az iktatói és előszámot a lajstrom-számmal az iktatóba bejegyezi, aztán az előadói ívbe behelyezve, azon a lajstrom- és előszámnak üresen hagyott helyét kitölti. Ezután az irattárnokhoz átküldi. Az irattárnok előtt már tudott az előszám, a lajstromszám, vagyis a csomag irattári jegye, könnyen megtalálhatja az előíratokat. Az előíratoknál a csomagból kivett acta helyére egy szelet papiroshasznát tesz, amelyen előre rá lesz nyomva: Lásd évi számú ügydarabnál s az ügydarabon az utószámnak üresen hagyott helyét kitölti. Ez feleslegessé teszi az irattári sorkönyv vezetését is, mert az irattári jegy, amely alatt a csomagok kezeltek, a lajstrom-szám volna. A lajstrom számként a közigazgatás minden ágára I—XII. római számot használjunk, ezen tizenkét csoportba az összes elvégzendő ügyek beosztathatók lesznek. A kiadó az átvett ügyek küldetésén üresen hagyott helyre bevezeti az érkezés havát, napját s a kiadás után hasonlólag kitölti az ügydarabon az e célra üresen maradt helyet.

A kiadói kezelés ezen módja feleslegessé teszi a kiadói könyvek vezetését. Az irattárnok az előadóknak, az előadók a kiadóknak, a kiadó az irattárnoknak az

ügydarabokat mindég számkönyv mellett köteles átadni. A mi az ellenőrzést teljessé fogja tenni.

Hogy pedig az iktató úgy az előszámot, mint a lajstrom számot fennakadás nélkül bevezethesse, utasítandók az összes hatóságok s a felek is kötelezandők, hogy beadványaik, megkereséseik vagy jelentéseiknél az ügy iktatói és lajstrom számára mindenkor hivatkozzanak: p. o. így 3781/II. 1901.

Az anyakönyvvezetők, ha az anyakönyv másodpéldánya már a levéltárban van, az első példányban eszközölt utólagos bejegyzésekről kötelesek az A. T. 26. §-a értelmében egy erre szolgáló űrlapon az alispánhoz jelentést tenni. Ezek a jelentések mind beiktattatnak és elintézésük abban áll, hogy az előadó rájegyezi: „Kiadatnak a levéltárnoknak”, a levéltárnok aztán átveszi a kiadótól és teljesíti a bejegyzést. Ezen jelentések vármegyénkben az elmúlt évben 2377 számot tettek ki. Ha egy egyén naponként 100 ügyszámot iktatott is be, egy évben még akkor is egy hónapi idejét foglalta az le. Javaslom, hogy az állami anyakönyvvezetők azon jelentései, melyek a másodpéldányokba leendő bejegyzést tartalmaznak, általuk ne az alispánhoz, hanem közvetlenül a levéltárra címezve küldessenek be. A levéltárnok a beérkezett jelentésre a sorszámmal és a beérkezés napját sorozó-géppel rányomja s a bejegyzést eszközölvén, a jelentéseket évenként egy csomagba kötegelve őrizi meg.

Ugy a közigazgatási, mint az árvaszéki irattárak már annyira túl vannak zsúfolva a rohamosan szaporodó ügyiratokkal, hogy egyrészt a kezelés napról napra nehezebbé válik, másrészt a helyiségeket is folyton bővíteni kell, ami meg a kiadásokat növeli. Ha számba vesszük, hogy mint pl. vármegyénkben is a közigazgatási és árvaszéki ügyek évenként 70—80,000 számot tesznek ki, ha ehhez csak egy fogalmi ívet és átlagban két mellékletet számítunk is, évenként 280000 ív papiroshasznát kell az irattárba elhelyezni, ami 560 rizmát tesz ki. Az irattárban elhelyezett iratok legnagyobb része pedig rövidebb vagy hosszabb idő elmúltával értékkel már senkire nézve sem bírnak, s így ezt a részt előbb vagy utóbb ki kell selejtezni. Ugy, de a kiseleztezés sok munkába és nagy költségbe is kerül, mert azt csak ahhoz értő emberre lehet rábízni, nehogy a felületes eljárásból valakire anyagi kár háruljék. Javaslom, hogy az egyes ügyek végleges befejezése után, akkor, amikor arra az előadó az utolsó elintézését megfogalmazta, egyidejűleg vezesse rá, hogy egy hónap, egy év, vagy X idő alatt, egészben vagy részben kiseleztehető. Az irattári személyzet pedig minden félévben átnézi az iratesomókat a kiseleztezés az utasítások szerint foganatosítja, s ezt az iktatóba feljegyezi. Nehogy azonban a kiseleztezésből valakire anyagi kár háruljon, a magántulajdon képező okmányok az ügy elintézésének befejeztével az illető részére kiadandók. Hivatalból beszerzett vagy a hatóság tulajdonát képező okmányokra nézve pedig a fogalmazónak a selejtezési utasítás alkalmával kell a megőrzés iránti intézkedést megtenni. Ezen javaslatom a szolgabírói és a rend. tanácsú városi irattárakra is alkalmazandó lenne, mert főszolgabíráinktól nem is kívánhatjuk, hogy értéktelű papíroknak helyiségeket béreljenek, az pedig, hogy irattáraikat időközönként a vármegye levéltárába beküldik, szintén nem helyes, mert az ilyen iratok rendszeren a padlásra vagy a pincékbe kerülnek, ahol megsemmisülnek még azok az iratok is, melyek megőrzendők lettek volna, kivannak téve.